

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

TOMÁŠ PAVLIŠ

III. ročník – kombinované studium

Pedagogika – veřejná správa

**POCHODY PRAVICOVÝCH EXTREMISTŮ
V JIHLAVĚ**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Antonín Staněk, Ph. D.

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 4. dubna 2011

.....

Tomáš Pavliš

Poděkování

Děkuji Mgr. Antonínu Staňkovi, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, za jeho podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytoval při jejím zpracování.

OBSAH

1	TERMINOLOGICKÁ NEJEDNOTNOST	8
1.1	Extremismus a radikalismus.....	9
1.1.1	Použití pojmu extremismus a radikalismus masmédií	12
1.1.2	Rozdíl mezi extremismem a radikalismem.....	12
1.1.3	Extremismus z hlediska Ministerstva vnitra ČR.....	13
1.2	Ultrapravaice.....	14
1.3	Populismus	16
1.4	Nacionalismus.....	17
1.4.1	Historie nacionalismu	18
1.4.2	Nacionalismus jako ideologie.....	19
2	KRAJNÍ PRAVICE	20
2.1	Fašismus a nacismus	20
2.1.1	Srovnání fašismu a nacismu	21
2.2	Současná krajní pravice	22
2.2.1	Neofašismus.....	23
2.2.2	Neonacismus	25
2.3	Znaky krajní pravice.....	29
2.3.1	Autorita a moc	29
2.3.2	Násilí	30
2.3.3	Národ a nacionalismus	30
2.3.4	Rasismus a antisemitismus.....	30
2.3.5	Antikomunismus	31
2.3.6	Náboženství	31
2.4	Symbolika krajní pravice.....	32
2.4.1	Co může být symbolem.....	33
2.4.2	Význam symbolu pro extremisty	33
2.4.3	Dělení symboliky.....	33
3	ČESKÁ KRAJNÍ PRAVICE	37
3.1	Historie české krajní pravice	37
3.2	Rozdělení české krajní pravice.....	38

3.3	Organizace Národní odpor	39
3.4	Projevy české krajní pravice	41
3.4.1	Destruktivní projevy	41
3.4.2	Verbální projevy.....	42
3.4.3	Grafické projevy.....	44
3.4.4	Tiskoviny a jiné masově komunikační prostředky	45
3.4.5	Projevy fyzického nebo psychického násilí	47
4	BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY V ČR A EXTREMISMUS	49
4.1	Policie ČR a její pohled na extremismus	49
4.2	Taktika extremistů.....	51
4.3	Postup Policie ČR při přípravě mimořádných opatření v souvislosti s hromadnými extremistickými projevy ...	53
5	ROZBOR POCHODŮ PRAVICOVÝCH EXTREMISTŮ V JIHLAVĚ	58
5.1	Pochod 2008	58
5.2	Pochod 2009	60
	ZÁVĚR	64
	PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA	66
	INTERNETOVÉ ZDROJE	67
	POUŽITÉ PRÁVNÍ NORMY	68
	SEZNAM PŘÍLOH.....	69
	ANOTACE	

ÚVOD

Po pádu reálného socialismu v roce 1989 Československo přijalo demokracii. Zároveň s demokracií však do naší země vstoupily i jevy, které západní Evropa velmi dobře znala, ale u nás byly nové. Jedním z těchto jevů byl i nárůst protestních hnutí a s tím spojený politický extremismus a radikalismus. Tato problematika je v současnosti ve společnosti často rozebírána, ať již v souvislosti s rasově motivovanými útoky (např. žhářský útok ve Vítkově) či projevy extremistických hnutí (např. pochod v Janově). Laickou veřejností je však extremismus chápán velmi obecně a rovněž dochází ze strany veřejnosti a médií ke kritice Policie ČR pro její nečinnost. Cílem mé bakalářské práce je tedy popsání problematiky extremismu, a dále také objasnění postupů Policie ČR při přípravě na akce pořádané pravicovými extremisty. Bakalářská práce je vypracována, za účelem poskytnutí materiálu pedagogickým pracovníkům při přednáškách o extremismu a boji proti němu.

V první kapitole této práce je nejdříve poukázáno na terminologickou nejednotnost v této problematice, následně jsou zde popsány jednotlivé ideologie využívané extremisty.

Ve druhé kapitole pak bude následovat detailní rozbor Krajní pravice, jsou zde objasněny klíčové znaky Krajní pravice a taktéž je v této kapitole popsána i používaná symbolika.

Českou krajní pravici a jejím rozdělením se bude zabývat třetí kapitola, ve které bude určitým způsobem nastíněna také její historie. Dále je v této kapitole popsána současná nejaktivnější pravicová organizace Národní odpor a rovněž jsou v ní zmíněny verbální a jiné projevy krajní pravice.

Ve čtvrté kapitole bude zmíněno vnímání extremismu Policií ČR, dělení extremistických projevů policií a také v této kapitole dojde k přiblížení taktiky užívané extremisty. Tato taktika je zpracována pracovníky Bezpečnostní informační služby (BIS), která úzce s Policií ČR spolupracuje na řešení aktuálních extrémních projevů na území

našeho státu. Na závěr této kapitoly jsou detailně popsány postupy, které jsou přijímány Policií ČR při plánování bezpečnostního opatření v souvislosti s akcemi pravicových extremistů.

V poslední páté kapitole budou rozebrány pochody pravicových extremistů v Jihlavě, které byly uskutečněny v letech 2008 a 2009. Pochody byly vždy ohlášeny a svolány k uctění památky vojáků druhé světové války, ale jejich průběh je zcela odlišný.

1 TERMINOLOGICKÁ NEJEDNOTNOST

Tato kapitola je věnována vymezení základních pojmů zkoumané problematiky. Úkolem této kapitoly je především přiblížit pojmy, kterými se bakalářská práce zabývá, a objasnit různé přístupy či náhledy na danou oblast.

Nejdříve se zaměříme na rozdílnost a různé náhledy na extremismus a radikalismus, což je z našeho pohledu nezbytné, neboť dochází k častému zaměňování těchto pojmů. Dále se budeme zabývat pojmem ultrapravice, zmíníme také populismus. Nakonec se zabýváme také nacionalismem, kde zmiňujeme rovněž jeho historii a ideologické zaměření.

Uznávaným odborníkem na tematiku pravicového extremismu a radikalismu je v České republice brněnský politolog M. Mareš, který se ve své publikaci Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, touto problematikou velmi podrobně zabývá. Taktéž je v této věci oslovován Policií ČR, jako tomu bylo v případě pochodu pravicových extremistů v Jihlavě v roce 2008. Rovněž politolog J. Charvát se ve své knize zabývá současným politickým extremismem a radikalismem. Dalším z autorů je Š. Danics, který se snaží popsat politologický, právní, kriminologický přístup k dané problematice a rovněž zachycuje proces účelových definic, ze strany státních orgánů a institucí, které zpracoval ve své práci Extremismus. Symbolikou extremistických hnutí a extremismem samotným z pohledu Policie ČR přibližuje J. Chmelík. Na toto téma lze nalézt také množství novinových článků a internetových odkazů (např. internetové stránky Ministerstva vnitra ČR nebo extremistické www.odpor.org). Z prací uvedených autorů vyplývá, že už samotná terminologie je v otázce extremismu velmi nejednotná, neboť přesné definice termínů neexistují a dochází k jejich splývání nebo špatné interpretaci.

1.1 Extremismus a radikalismus

Pojmy extremismus a radikalismus bývají laiky často zaměňovány, a tak je pro účely této práce velmi důležité tyto pojmy objasnit. Tato kapitola se zabývá rozdílem v pojmech radikalismus, extremismus a jejich různým pojetím, dále užíváním pojmů masmédií a na závěr si přiblížíme extremismus z pohledu Ministerstva vnitra České republiky.

Nejdříve je vhodné domluvit se na tom, co termíny extremismus a radikalismus vlastně znamenají. Politolog J. Charvát (2007) uvádí, že v běžné řeči se obvykle slovem extremistu označuje člověk mající politické názory, které jsou ve společnosti neakceptovatelné. Termín extremismus může být, ale chápán rozdílně, neboť žádná univerzálně platná definice neexistuje. Situaci nijak nezjednodušuje ani fakt, že se extremismus velmi často směšuje s pojmem radikalismus a nedochází k rozlišení mezi nimi.

Pojem extremismus je zastřešující termín pro všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu režimu, bez ohledu z jakých pozic režim kritizují. Dále uvádí, že v novinářské praxi, zaměřující se na obecné zpravodajství, může být často jednodušší užít tento zastřešující termín než vysvětlovat, jedná-li se o skupiny neonacistů, trockistů, nebo bolševiků a jaké mezi nimi jsou rozdíly. Vzhledem k tomu, že důležitým rozlišovacím znamením řady skupin označovaných za extremistické je jejich ochota přiklánět se k násilí, používá se toto označení také v rámci policejní práce, která následky užitého násilí musí řešit, případně mu předejít. Policejní vyšetřovatel neřeší, jestli násilný útok spáchal člen té či oné skupiny. Rozhodný je pro něj fakt porušení zákona. V současnosti proto právě policejní složky tento pojem užívají nejčastěji (srov. Charvát, 2007).

J. Charvát (2007) také hovoří o tom, že přestože se užívání termínu extremismus stalo terčem kritiky sociologů, kteří kritizovali zejména nízkou vědeckou hodnotu tohoto označení, pojem v běžné

mluvě zdomácněl. Ukázalo se totiž, že přestože není vhodný pro užívání v sociálních vědách, je na úrovni běžné konverzace použitelný.

Také Š. Danics (2003) ve své publikaci konstatuje, že z hlediska politické vědy je pojem extremismus velmi problémový, pro jeho libovolné užívání a jeho označovací a výpovědní hodnotu, která je z praktického hlediska nulová. Danics uvádí, že se objevují názory, které tento pojem odmítají jako nevědecký, protože jeho neurčité vymezení neumožňuje pod něj přiřadit konkrétní typ politického jednání a uvažování. Termín se rozšířil a je libovolně používán k označování vyhraněného, výstředního a nebezpečného uvažování a jednání.

K nedorozumění v pojmech extremismus a radikalismus dochází již na základní lingvistické úrovni, proto se politolog J. Charvát (2007) snaží upřesnit tyto pojmy na etymologických základech slov extrémní a radikální.

*„Slovo **extrém** pochází z latiny a jeho význam je nejvzdálenější nebo nejkrajnější. Lze předpokládat, že v politické teorii označuje tento pojem takovou pozici na pomyslné politické škále, která je nejvíce vzdálená od politického středu. Obvykle se však extremismus chápe jako jakákoli ideologie nebo aktivita, která směřuje proti stávajícímu politickému systému jako takovému a klade si za cíl jeho likvidaci a následné nahrazení vlastní alternativou. O této alternativě se většinou předpokládá, že bude nedemokratická, diktátorská a bude porušovat lidská práva.*

*Slovo **radikální** má svůj původ v latinském slově **radix**, které označuje kořen. Radikalismus je tedy takové jednání či řešení, které jde ke kořenu. Jazykově se rozhodně nejedná o ekvivalent slova extrémní a nemělo by tomu tak být ani v politické teorii. V 18. a 19. století byl pojem radikální spojen v západní Evropě zejména s hnutím za rozsáhlé liberální reformy. Dnes se tento původní smysl setřel a zejména masmédia mají tendenci používat ho jako synonymum ke slovu extrémní.“* (Charvát, 2007, s. 9-10).

Dalším z autorů, který nám může přiblížit pojem extremismus, je brněnský politolog M. Mareš (2003), který uvádí, že pojem extremismus se z angloamerického prostoru rozšířil i do Evropy, zvláště do německého prostředí. S určitým zjednodušením lze konstatovat, že v anglicky mluvících zemích je termín radikalismus rozšířen jako synonymum pro to, co je však jinde označováno za extremismus, zatímco v německém akademickém prostředí došlo k rozlišení těchto pojmů. V českém prostředí se slova jako extremismus či radikalismus používala v obecnější míře již od přelomu devatenáctého a dvacátého století, avšak až po tzv. Sametové revoluci začala být mimořádně často užívána a postupně se v akademickém i úředním pojetí zažilo jejich chápání zhruba v tom smyslu, v jakém jsou užívána v německy mluvících zemích. V médiích je však jejich užití nadále velmi volné, podobně jako v zahraničí.

U. Backes a E. Jesse (1993) se rovněž zabývají pravicovým extremismem. Podle U. Backese (1993) pravicový extremismus popírá kořeny moderního rovnostářství – étos fundamentální rovnosti občanů jako duchovní základ demokratického ústavního pořádku. V současné době se pravicový extremismus často prezentuje jednostranným vyšším hodnocením vlastního etnika, rasy či národa (etnocentrismus, rasismus, nacionalismus) a v ponižování skupin, které jsou jiného druhu či cizí (nenávisť k cizincům, xenofobie, heterofobie, antisemitismus). Stejně U. Backes spolu s E. Jessem (1993) o pravicovém extremismu ve své publikaci uvedli, že je to antiindividualistické obranné hnutí popírající demokratický základní axiom fundamentální lidské rovnosti a směřované proti liberálním a demokratickým silám a produktu jejich vývoje - demokratickému ústavnímu státu. Místo principu stejných politických práv pro všechny občany, by měl být nastolen politický řád, který institucionalizuje fundamentální nerovnost lidí zakládající se na původu, výkonu, národnosti, etnické nebo rasové příslušnosti.

1.1.1 Použití pojmu extremismus a radikalismus masmédií

J. Charvát (2007) zmiňuje to, že v masmédiích oba pojmy obvykle splývají a označení extremisty či radikál spojují novináři poměrně často s agresivními demonstranty útočícími na policii, popřípadě ničící majetek, nebo s účastníky neonacistických koncertů s obrázky Adolfa Hitlera na oblečení. Jelikož záběry zakuklených demonstrantů, hořících aut, potetovaných skinheadů či nacistických insignií spolehlivě upoutávají diváckou pozornost, setkáváme se s nimi v médiích velmi často. Označení extremisty se tak zužuje na pouličního výtržníka, asociála či rasistu. Jestliže se ale tento extremisty převlékne do obleku, zřekne se násilí (alespoň verbálně) a místo o rasismu započne mluvit o zhoubné politické korektnosti. Stává se z pohledu médií někdy radikálem a jindy politickou alternativou, ačkoli jeho názory se nezměnily. Řada extremistů si toto velmi dobře uvědomuje a naučili se tuto skutečnost mistrně využívat. Na závěr tedy J. Charvát (2007) konstatuje, že násilí nebo asociální vzhled k definici extremismu také nepostačuje.

1.1.2 Rozdíl mezi extremismem a radikalismem

Š. Danics (2003) ve své publikaci uvádí, že v Evropě panuje určitá rámcová shoda, kdy za extremismus jsou považovány vyhraněné, nekompromisní politické postoje, které vedou jednoznačně k modifikaci či přímo k odstranění demokratického zřízení a za tímto účelem jsou využívány všechny dostupné prostředky, včetně těch, které jdou za rámec právního státu.

Za radikalismus, jsou považovány kritické postoje, které hodlají měnit či zlepšit dané politické poměry, ale nevedou k odstranění demokratického politického systému a pohybují se v jeho ústavním rámci, byť na jeho okraji (Danics, 2003).

Š. Danics (2003) dále konstatuje, že obecně lze o pravicovém radikalismu říci, že představuje konglomerát:

- a) nacionalistických,
- b) tradičně konzervativních a reakčních,
- c) autoritářských,
- d) populistických,
- e) někdy i liberálních a plebiscitárních pozic.

Autor rovněž zmiňuje určitou odbornou shodu v tom, že radikální opozice se vyhraňuje proti vládě. Jde tedy o klasickou opozici, která může být v rámci demokratických pravidel politické hry vládnoucí stranou. Naopak extrémní opozice se vymezuje vůči celému systému, neboť nechce pouze změnu vlády, ale i změnu pravidel politické hry. V určitých případech může po dosažení státní moci extrémní opozice používat některé části předcházejícího systému k zpevnění své moci, ale zpravidla se ho snaží ze zásady pozměnit (srov. Danics, 2003).

1.1.3 Extremismus z hlediska Ministerstva vnitra ČR

Abychom popsali používání pojmu extremismus tak, jak jej vidí Ministerstvo vnitra ČR (MV ČR), je nutno citovat jeho přesné vymezení. Z pohledu MV ČR jsou pojmem extremismus označovány *„vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.“*

Ministerstvo vnitra ČR rovněž uvádí, že mezi tyto demokratické principy patří:

- „- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),*
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),*
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),*

- *svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),*
- *volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),*
- *ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),*
- *svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).“*

Dále MV ČR upozorňuje, že „*extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií).*“

Tímto typem aktivit se zabývá Bezpečnostní informační služba.¹

1.2 Ultrapravice

K pojmu ultrapravice politolog J. Charvát (2007) uvádí, že vzhledem k tomu, že je pojem extremismus vymezený jen vágně, nabízí se otázka, co všechno lze pod něj přiřadit. Společnost si uvykla, že se hovoří o pravicovém extremismu, případně o ultrapravici. Jelikož i termín ultrapravice je poměrně vágní, bude lépe ho konkrétně specifikovat.

¹ Co je extremismus. 25. 11. 2010 [online], [cit. 2011-03-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>>

J. Charvát (2007) se dále zmiňuje, že pojem ultrapravice se tedy v praxi užívá pro souhrnné označení skupin sahajících od ultrakonzervativního nacionalismu přes pravicový populismus až k neofašismu a neonacismu. Je třeba si ale uvědomit, že ideologický rozptyl zde může být neuvěřitelně široký, takže pojem ultrapravice není synonymem pro neonacismus. Rovněž organizační typy ultrapravicových uskupení se velmi významně liší a pod označení ultrapravice se tedy dostanou zavedené politické strany, mimoparlamentní politické strany, občanská sdružení, nadace, think-tanky, neformální sdružení i teroristické organizace. Není zvláštní ani to, že se jednotlivá ultrapravicová uskupení od sebe vzájemně distancují, přinejmenším na veřejnosti. To se týká zvláště neonacistů, kteří jsou všeobecně velmi obtížně přijatelní v celém ultrapravicovém prostoru, a celá řada ultrapravicových skupin – zvláště těch, které usilují o veřejnou politickou činnost – bude velmi ochotně vyžadovat jejich tvrdý postih, a to tím hlasitěji, čím více se bude jejich vlastní politika přibližovat neonacistickým myšlenkám. Neoficiální nebo osobní kontakty však obvykle mezi všemi subjekty existují v rámci celé ultrapravicové scény.

Š. Danics (2003) hovoří také o tom, že ultrapravice není jen náhodným jevem ve vyspělých evropských demokraciích. Není ani důkazem neschopnosti voličů rozhodnout se racionálně či zvláštním komplotem nějakých nekompromisních a vyhraněných ideologických fanatiků. Skutečnost je taková, že se různou měrou projevuje takřka ve všech liberálně demokratických zemích i v zemích, kde se demokracie začíná vytvářet či konsolidovat. Toto dokládá, že příčiny jsou hlubšího rázu. Tento autor rovněž uvádí, že některé politické ultrapravicové subjekty, které působí v tzv. postkomunistických zemích. V našem prostředí to jsou Republikáni Miroslava Sládka (dříve Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa), Republikánská Mládež a Národně sociální blok (přejmenovaný nedávno na Pravou alternativu).

1.3 Populismus

Důležitým pojmem pro tuto práci je také pojem populismus, neboť na současné politické scéně se objevují strany, které populismu využívají ve své rétorice.

J. Charvát (2007) k populismu uvádí, že pravicově-populistické názory najdeme obvykle v evropském prostředí u těch skupin z krajní pravice, které se snaží etablovat na politické scéně a vystupovat na veřejnosti co možná nejpříjemněji. Nositelé těchto názorů vytvářejí oficiální politické strany, s kterými se snaží o přízeň voličů, a distancují se od svých militantnějších kolegů v ulicích.

Z historického pohledu se pravicový populismus v Evropě projevil od sedmdesátých let 20. století, přičemž první strany tohoto typu jsou spojovány zejména s ekonomickým liberalismem a odporem vůči vysokým daním. Základní body programů pravicových populistů se přibližují programům neofašistů a neonacistů. Pravicově-populistické strany jsou na hranici legálnosti, což jim přináší sledovanost různých médií, a tedy i potenciálních voličů: na druhé straně to však přináší nebezpečí označení za politické extremisty, kterému se populisté snaží vyhnout. Proto se populisté obvykle straní otevřeného rasismu, zdůrazňují kulturní odlišnosti, označují se za nacionalisty a neofašismus a neonacismus veřejně odsuzují, i když s protagonisty těchto skupin občas neveřejně spolupracují. Jádrem pravicového populismu je odpor proti imigraci, antikomunismus a požadavek na kulturní i ekonomickou soběstačnost (srov. Charvát, 2007).

Dalším z autorů, kteří se vyjadřují k pravicovému populismu je Š. Danics (2003), který uvádí, že myšlenkové konstrukce současných pravicových populistů méně hovoří o méněcenných rasách, etnických skupinách, ale více poukazují na ztrátu identity, způsobenou migračními vlnami globálního světa. Tradiční rasistická argumentace se mění na odůvodnění lidské přirozenosti a identity vždy se někam začlenit. Otevřená nenávist proti nižší rase je najednou zakryta do

etnocentricky podbarveného fundamentalismu, tj. respektování kulturní nebo etnické identity, která je formována doma v rámci vlastního prostředí. Pluralita kultur je anticipovaná jen tehdy, je-li udržována vzdálenost a odstup mezi jednotlivými etnickými a kulturními skupinami.

V Charvátově publikaci (2007) se taktéž můžeme dočíst, že populismus není politickou ideologií. Populismus představuje styl politické propagandy, který oslovuje obyčejného člověka, slibuje mu ochranu před zkorumpovanými politickými elitami a státní byrokratickou mašinerií na jedné straně a na druhé straně jsou mu nabízena rychlá a jednoduchá řešení současných problémů společnosti. Fixace na obyčejného člověka je pro populismus klíčová, avšak schopnost dosáhnout slibovaných řešení problémů je diskutabilní. Populismus je často spojován s radikálními až extrémními politickými názory, napříč politickým spektrem. Existují tedy jak pravicoví, tak i levicoví populisté. Populismus je tedy vnímán zcela oprávněně jako politická technika, která je do určité míry používána všemi politickými stranami, včetně těch etablovaných. Populismus je zaměřen na lidské emoce, zvláště strach (z imigrantů, narkomanů, homosexuálů, komunistů/fašistů, islámu atd.) a z něj plynoucí touhu po pořádku a spravedlnosti, které se dosáhne razancí a silou. Pro populismus jsou také typická silová řešení: trest smrti pro drogové dealery, tresty za homosexualitu, zákaz určitých politických stran, vysoké tresty pro korupčníky a úplný zákaz imigrace patří ke klasickému vybavení stran tohoto typu.

1.4 Nacionalismus

Pro další směřování této práce je klíčové vymezení pojmu nacionalismus, a to především pro pochopení fungování mechanismů extrémní a radikální pravice. Budeme se zabývat jak historií nacionalismu, tak nacionalismem jako ideologií.

Politolog J. Charvát (2007) k pojmu nacionalismus sděluje, že tento představuje ideologii, která je základem většiny směrů krajní pravice, ale významně ovlivnil i krajní levici. Sám o sobě nemusí být ani extrémní, ani radikální, avšak vnáší do politické praxe prvky, které je snadné zneužít.

J. Chmelík (1997) uvádí, že nacionalismus přisuzuje zásadní význam komunitě, která je tvořena národem, který je na vrcholu hodnotové stupnice. Nacionalismus respektuje tradiční společenské hodnoty. Často slouží k vyburcování nebo stabilizaci společnosti. Inspiračním zdrojem nacionalismu je jeho vlastní historie, v které jsou vyhledávány slavné osobnosti a období, přičemž dochází k pokusům o vlastní výklad dějin. Postoj proti národnostním menšinám je do určité míry ukazatelem nacionalistických tendencí. Nacionalismus má mnoho forem. Rovněž škála jeho projevů je rozsáhlá.

1.4.1 Historie nacionalismu

Různé formy nacionalismu se dle J. Charváta (2007) objevují v evropské historii již během středověku. V Čechách je patrný zejména výpady vůči Němcům či německému etniku usídlenému na českém území. Velmi významným se stal středověký český nacionalismus v období husitství. Středověké formy raného nacionalismu se odlišovaly od nacionalismu novověkého a jejich projevy zpravidla neovlivňovaly společnost natolik, tak jako tomu bylo od 19. století.

J. Charvát (2007) se dále zmiňuje, že v průběhu 19. století se nacionalismus měnil. V multinárodních říších si stále držel svůj liberální náboj, ale v již konstituovaných národních státech se spojuje s politickým konzervatismem a začíná směřovat k politice národního soupeření. Tento nacionalismus se ve své úvodní fázi nezaměřoval ani tak proti jiným evropským státům, ale spíše mimo Evropu – do kolonií.

Soupeření o kolonie spolu s expanzivním nacionalismem nakonec vedly k první světové válce. Po ukončení první světové války, agresivní nacionalismus neodezněl, naopak na sebe ve spojení

s rasismem a antisemitismem nabral svou zatím nejmilitantnější, nejagresivnější podobu a to nacionální socialismus neboli nacismus, který rozpoutal druhou světovou válku.

Po skončení druhé světové války nacionalismus alespoň v Evropě, ve své šovinistické podobě na určitou dobu zmizel z veřejné politiky. Mimo Evropu se nově projevoval v boji proti kolonialismu. Návrat nacionalismu do evropské politiky se projevil v podobě separatistických tendencí, a to jak umírněného typu (Skotsko a Wales), tak agresivního (Severní Irsko, Baskicko, Korsika a Jugoslávie). Nacionalismus se ve své verbální podobě objevuje od devadesátých let 20. století v rétorice evropských pravicových a zejména ultrapravicových stran (srov. Charvát, 2007).

1.4.2 Nacionalismus jako ideologie

J. Charvát (2007) konstatuje, že není správné definování nacionalismu jako jedné koherentní ideologie. Nacionalismus prošel zásadním vývojem, který vedl od liberalismu středních tříd přes konzervatismus aristokracie až po fašismus nižších a středních tříd.

V Charvátově knize (2007) se dočteme, že „*moderní nacionalismus vychází z představy, že lidstvo je přirozeně rozděleno do jednotlivých národů, které mají svou vlastní specifickou povahu, a že přirozené uspořádání společnosti proto vychází z jednotlivých národů, jež jsou definovány na základě národních jazyků, národní kultury a národního území. Cílem nacionalistů je tedy dosáhnout stavu, v kterém územní hranice splývají s hranicemi etnickými, jazykovými a kulturními. O tom, jak tyto hranice přesně definovat, však nepanuje shoda a v minulosti bylo toto přesvědčení mnohokrát zneužito jako záminka k agresii.*“ (Charvát, 2007, s. 32).

2 KRAJNÍ PRAVICE

V této kapitole si popíšeme, jak vznikla krajní pravice, a které ideologie ji tvoří. Budeme se zde zabývat ideologií fašismu a nacismu, které vychází z nacionalismu. Tento jsme si podrobněji popsali v předchozí kapitole. Dále svou pozornost zaměříme na současné ideologie krajní pravice, kterými jsou neofašismus a neonacismus. Rovněž si představíme znaky krajní pravice a její nedílnou součást, kterou je symbolika.

Expanzivní nacionalismus se během 19. století pomalu spojoval s rasismem, resp. antisemitismem, do ideového konglomerátu, který po skončení první světové války vyústil ve fašismus a nacismus. Myšlenka národní výlučnosti založené na pokrevní sounáležitosti splývala s myšlenkou rasové politiky prováděné jménem kultury a civilizace. Představa hierarchického rasového uspořádání lidstva, jak ji uváděly rasové teorie, nalézala odezvu i ve stejném modelu hierarchického uspořádání uvnitř jednotlivých společností. Mohou-li být lidé různí, pak jsou nepochybně lidé, kteří jsou lépe uzpůsobeni vládnout než jiní. Tito jiní jsou naopak předurčení poslouchat. V konečném důsledku představuje tato myšlenka základ pro přesvědčení o nutnosti spravování na vůdcovském principu a odmítnutí demokratických postupů (srov. Charvát, 2007).

Tato myšlenka je základem pro ideologie fašismu a nacismu, které si přiblížíme.

2.1 Fašismus a nacismus

J. Charvát (2007) uvádí, že fašismus vychází ze spojení myšlenek syndikalismu, totalitního státu a šovinismu. Odmítá liberální demokracii a její definici státu, coby instituce určené k ochraně individuálních práv a spatřuje stát jako přirozené společenství.

Politicky je fašismus syntézou expanzivního nacionalismu a antimarxistického socialismu.

Kořeny fašismu (a do velké míry i nacismu) jsou tak v zásadě tři. První kořenem je nacionalismus (spojený s rasismem, avšak podstatně méně již s antisemitismem), druhý antikomunismus a třetím je antidemokratismus.

Fašismus je v dnešní době často chápán v podstatně širším významu slova, než jak byl vnímán ve dvacátých a třicátých letech v Evropě. Termínem fašismus dnes může označovat, jak klasický italský fašismus, tak německý nacismus a rovněž tak i jakoukoli jinou diktaturu s pravicovými prvky (Charvát, 2007).

Nacismus má původ ve stejné době jako fašismus a vznikl pod jeho vlivem, ale jeho cesta k vrcholu byla podstatně delší a v důsledku se od fašismu v mnoha ohledech vzdálil.

J. Chmelík (1997) ve své knize k nacismu uvádí, že je německou variantou nacionalismu. Na rozdíl od fašismu byl klíčový důraz kladen na nacionální a rasový aspekt a na tzv. dějinné poslání, kdy konečným cílem měla být světovláda. Nacismus prosazoval totální podřízení se člověka autoritě rasy, národa a vůdce. Pomalu se tak vytvořilo hnutí, které dělilo lidstvo do tří kategorií, z nichž první byla kategorií vládnoucí (herrenvolk), druhá byla kategorií zotročenou a třetí byla určena k vyhubení. Přední místo mezi národy vládnoucí árijské rasy měli samozřejmě Němci. Nacismus rovněž určoval k likvidaci nejen méněcenné národy a etnika, ale také tzv. rasový odpad, do kterého byli zařazeni nevléčitelně nemocní, zrádci rasy apod.

2.1.1 Srovnání fašismu a nacismu

Rozdíl mezi nacismem a fašismem je dle politologa J. Charváta (2007) těžko definovatelný, nicméně existuje. Oba směry vychází z nacionalismu, oba dávají přednost vládě pevné ruky a oba jsou rasistické. Rozdílné jsou v tom, že zatímco fašismus je postaven více

na nacionalismu a zbožštění státu, je nacismus podstatně více založen na mýtech a důležitou rolí je rasová otázka.

2.2 Současná krajní pravice

V této kapitole si přiblížíme ideologie současné krajní pravice, které vzešly z fašismu a nacismu. Rozlišíme zde, co je neofašismus a neonacismus, jaké jsou mezi těmito ideologiemi spory a jak se od sebe názorově liší.

Nacistická a fašistická ideologie měly počátek v průběhu 20. let minulého století a doznaly největšího rozmachu v době před druhou světovou válkou a během ní. Po skončení války byly oba směry v řadě zemí zakázány a jejich význam byl dlouho spíš marginální. V dnešní době se však hnutí inspirovaná těmito ideologiemi stávají opět silnějšími. Od konce války se neustále vyskytují různé skupiny, které se snaží na uvedené ideologie navázat. Pro ideologický rámec jejich aktivit se zažil název neofašismus, resp. neonacismus, popřípadě obecně extrémní či krajní pravice. V poslední době se ke krajní pravici zařazuje ještě pravice populistická, která často používá antiimigrantskou a homofonní rétoriku (srov. Charvát, 2007).

J. Charvát (2007) taktéž píše, že rasistické, xenofobní a antisemitské postoje navenek nenazývají příslušníci mnoha krajně pravicových skupin pravými jmény a často jsou označovány zástupným pojmem vlastenectví. Toto se týká zejména pravicově-populistický, případně neofašistických skupin. Vlastenectví odvozují od národní historie, která je zkresleně, jednostranně vykládána a důraz je kladen pouze na některé její aspekty (příkladem je časté tvrzení, že v hitlerovském Německu vládl pořádek a všichni lidé měli práci). Dále bývá vyzdvihován aspekt antikomunismu, boje proti levici obecně a také boj proti zvrácenostem, které v ideologii extrémní pravice představují narkomani nebo homosexuálové.

Rovněž je třeba uvést, že názory neonacistů či neofašistů se velice často doplňují nebo překrývají a neexistuje mezi nimi žádná přesná dělicí čára. Určité postupy uváděné do spojitosti s jednou skupinou se proto mohou objevit také u skupiny druhé, velmi všeobecně však toto rozdělení funguje (Charvát, 2007).

2.2.1 Neofašismus

Termín neofašismus představuje fašistické skupiny, které vznikly po druhé světové válce. J. Charvát (2007) ale uvádí, že v mnoha aspektech panuje, jde-li o tento termín, nejistota, neboť je často užíván velmi volně.

Termín neofašismus je také dle J. Charváta (2007) některými politology používán, jako obecné označení všech ultrapravicových skupin, včetně neonacistů. Situaci ztěžuje i fakt, že část příslušníků krajní pravice tyto nuance vůbec nerozlišuje a podílí se na aktivitách neofašistických, neonacistických, ale i populistických. Řada aktivit všech uvedených směrů se navíc překrývá, stejně se také překrývají postupy, které byly původně typické pouze pro jeden směr (týká se to příkladně antisemitismu, který je užíván jak neonacisty, tak neofašisty, a někdy ho používají i populisté). Naopak je však možné neofašistické postoje uvnitř ultrapravicové scény ztotožnit a viditelně je ohraničit, přičemž relevantní příznivci krajní pravice toto rozdělení přijímají.

J. Charvát (2007) uvádí, že neofašismus jako ideologie navazuje na některé prvky původního fašismu, které jsou v současnosti akceptovatelné. Neofašisté tedy v současné době nezdůrazňují totalitní povahu svého učení a snaží se vyhýbat i propagaci násilí. Hlavním mottem neofašistů je silný, zdravý a nezávislý národ. Z tohoto důvodu se neofašisté ostře vyhraňují jak proti nadnárodním organizacím (politického i ekonomického charakteru), tak proti imigraci, zejména z rozvojových zemí. Jejich rétorika je výrazně xenofobní a má rasistický charakter. Avšak antisemitismus, ač je přítomný, nemusí být výrazněji akcentován. Neofašisté se obvykle snaží vyhnout

biologickému rasismu (a zdůrazňují raději kulturní rozdíly) a rovněž otevřený antisemitismus raději nahrazují antisionismem, tedy kritikou politiky státu Izrael. Neofašisté se však také nijak nebrání zpochybňování rozsahu holocaustu, ale jeho vyslovenému popírání se snaží vyhnout. Ke standardní výbavě neofašistické politiky patří postavení homosexuality mimo zákon a trest smrti pro drogové dealery.

Neofašisté ostře vystupují proti konkurenčním politickým ideologiím, zejména levicovým. Neofašisté spatřují komunismus jako zvrácený ve všech podobách. Komunismus podle neofašistů je ten vůbec nejhorší režim, jaký kdy vládl, a z toho důvodu je nutné proti němu vystupovat, a to i silovým řešením.

V České republice se mezi fašizující skupiny, dle J. Charváta (2007), často zařazuje Vlastenecká fronta, ta se ovšem od podobného označení distancuje.

K tématu sociálního zázemí uvádí J. Charvát (2007), že neofašistické skupiny nejsou tak ostře odděleny od zbytku společnosti na rozdíl od neonacistických skupin. Sami neofašisté se snaží ze společnosti nijak nevydělovat a kontakty udržují, jak s neonacisty, tak s konzervativními nacionalisty. Neofašistické skupiny kladou mnohem větší důraz na politickou práci, zatímco subkulturní prostředí pro ně není až tak zajímavé. Základ jejich ideologie je nacionalismus, antikomunismus, kulturní rasismus a snaha o politický izolacionalismus a národní soběstačnost. Nacionalismus propojují s xenofobií a rasismem ve smyslu odmítání imigrantů, resp. cizinců kvůli odlišné kultuře, která prý ničí vžité kulturní zvyklosti. Neofašista je velmi často představován jako ‚dobrý syn národa‘, který uznává konzervativní hodnoty včetně křesťanství, brání domácí kulturu proti cizincům. Pravdou ale zůstává, že otázka vlastní image není pro neofašisty, tak důležitá jako pro neonacisty.

Spory mezi neofašisty a neonacisty jsou podle J. Charváta (2007) vedeny kvůli nacionalismu. Neofašisté hájí národní stát, snaží se o jeho posilování a vycházejí z šovinistických a expanzivních ideologických předpokladů. Naopak neonacisté nacionalismem

pohrdají, nebo přesněji – pokládají ho za překážku ve sjednocení bílé rasy a společného boje za panárijskou Evropu. Přestože můžeme tento rozpor pokládat za zásadní, obvykle není nepřekonatelný. Navíc, jak již bylo několikrát zmíněno, řada příznivců krajní pravice nedělá rozdíly mezi neonacismem a neofašismem a podílí se rovnoměrně na aktivitách skupin obou ideologických typů. Neofašisté také někdy vedou spory se skupinami populistické pravice, nejčastěji kvůli jejich akceptaci demokratického systému. Nejde však o nijak zásadní rozpory a populistická krajní pravice se běžně těší podpoře neofašistů, ať skrytě, nebo veřejně.

Na závěr lze říci, že neofašistická ideologie se v mnohém významně blíží ideologii neonacismu, nelze je ale ztotožnit. Podobnost spatřujeme ve stejné adoraci autoritářství, rasismu a agresivního antikomunismu, rozpory mezi oběma ideologiemi však existují zvláště v chápání role nacionalismu a revolučnosti. Zatímco neofašisté přijímají politický konzervatismus a vycházejí z nacionalismu, neonacisté chtějí revoluci a nacionalismus odmítají ve prospěch panárijského rasismu. Neonacisté, kteří chtějí uplatnit své názory v politice, se musí pohybovat po ose neonacismus-neofašismus, přičemž perspektivní kádry se nakonec přesouvají od neofašismu až k populistické pravici (srov. Charvát, 2007).

2.2.2 Neonacismus

Neonacismus je dle J. Chmelíka (1997) souhrnné označení dnešních politických ideologií a hnutí, které jsou odvozené od nacismu. Tyto se snaží prosadit v nových podmínkách myšlenku vůdcovského principu vedení státu a rovněž souhlasí s rasovou politikou nacistického období. Jejich cílem je nastolení totalitní formy státní moci spojené se zabezpečením jedince.

Politolog J. Charvát (2007) zmiňuje, že je nutné si o politické koncepci neonacismu znovu připomenout jedno: pro nikoli nevýznamnou část neonacistů, neznamená termín neonacismus nic. Nad

tímto pojmem vůbec neuvažují a jejich příklon k neonacismu je mnohem spíše definován na základě jejich subkulturní příslušnosti než politického názoru. Naproti tomu mezi neonacisty existuje relativně úzká skupina vůdců, resp. ideologů, pro které jsou zásadní otázky politického charakteru a jsou těmito ideology využívány pro aktivizaci svých sympatizantů.

Dále J. Charvát (2007) v publikaci uvádí, že neonacisté pokračují přímo v hitlerovském nacismu a okrajově se odvolávají na italský fašismus či jihoafrický apartheid. Důležitou roli u nich ovšem hrají i proklamované návaznosti pseudohistorického charakteru (neonacisté se často připomínají starogermánskou nebo keltskou historií), avšak i tyto v zásadě jen kopírují původní hitlerovský nacismus. Obecně platí, že determinace neonacistické ideologie, včetně odkazů na historii, je většinou velmi vágní.

Z politického hlediska představuje neonacismus dle J. Charváta (2007) fúzi panárijského rasismu a antisemitismu s militantním antikomunismem a vůdcovským principem nahrazujícím demokracii. Ideologicky pokračují v rasové koncepci Hitlerova Německa a odlišují se tak, i když pouze nominálně, od neofašistů, kteří navazují na lokální hlasatele národní nesnášenlivosti.

Neonacisté nezdůrazňují národ, ale spíše rasu. Otevřeně se hlásí k antisemitismu a jsou militantními rasisty. Obdobně jako neofašisté se hlásí k odporu vůči imigrantům, požadují trest smrti pro drogové dealery a homosexualitu je u nich považována za zvrácenost, kterou je třeba potrestat. Požadují také tvrdý postup proti komunistům, i když neonacisté definují termín komunista velmi pružně. Na rozdíl od neofašistů, se ale neonacisté nerozpakují použít i násilí vůči svým nepřátelům. S podivem, ale spatřujeme, že to většinou nebývají Židé, ale spíše příslušníci etnických menšin a protivníci z opačným politickým smýšlením, tedy antifašisté, anarchisté a komunisté, na které se zaměřují (srov. Charvát, 2007).

Neonacisté nechtějí moderní společnost jako takovou a jejich cílem je vybudování nové společnosti na rasovém, panárijském

základě. Současnou situaci chtějí řešit rozpoutáním tzv. RAHOWA tedy Svaté Rasové Války (z anglického Racial Holy War, jedná se o slogan americké neonacistické organizace World Church of Creator, dnes přejmenované na Creativity Movement), a Bílé revoluce. Touto revolucí by měl být svět zbaven Židů a jejich přísluhovačů z řad nižších ras. Mělo by dojít k zlikvidování demokracie, liberalismu, humanismu a komunismu a nastolení vlády árijců sjednocených pod vládou Vůdce. Silný vůdce by měl být schopen dát národu jasné a pevné vedení a překonat chaos demokracie. (Charvát, 2007)

Politolog J. Charvát (2007) ve své publikaci dále uvádí, že pro neonacisty je taktéž významné budování vlastní image. Neonacista je potenciálním příznivcům ukazován jako silný, hrdý a neohrožený bojovník, potomek dávných válečníků, který pod záštitou pravých bohů bojuje za bílou rasu proti všem jejím protivníkům, zvláště proti Židům. Delegitimizace nepřítele vychází z jeho démonizace (příslušnost k židovské rase), která je dána biologickým rasismem. Protivníka není možné napravit, jeho špatné jednání přirozené a vychází z jeho genetického materiálu, z jeho krve. Pochopitelně, že takového protivníka je nutno nejen porazit, ale přímo zničit, fyzicky vyhladit.

Někteří představitelé neofašistických stran podle J. Charváta (2007) inklinují k neonacistické ideologii, ale neonacisté obvykle nevytvářejí politické strany. Přirozenější jsou pro ně subkulturně-politické skupiny, z nichž jedny z nejdůležitějších jsou zejména skupiny Blood and Honour a Hamer Skinheads s mezinárodním dosahem. V České republice patří mezi tyto skupiny zejména neregistrovaná organizace Národní odpor, které se budeme věnovat v samostatné kapitole.

Neonacistické skupiny představují sociální segment, který je oddělen z běžné společnosti. Značnou část své energie používají na svou autoreprodukci a sebezáchovu. Fungují spíše na modelu náboženských sekt. Tyto skupiny nejsou ani tak politické, ale spíše je pojí subkultura rasistických skinheadů. Významnou roli zde hraje společná vnější image (oblečení od spřízněných módních značek) a tzv.

White Power Music. Je potřeba zdůraznit, že hudební formace mají pro extrémní pravici zcela zásadní význam a to i v celosvětovém měřítku. Hudební skupiny formulují a šíří ideologii neonacistů a na jejich koncertech dochází k setkávání, navazování kontaktů a utužování pocitu jednoty. Neonacisté oproti neofašistům, nemají problémy s navazáním kontaktů se svými kolegy z cizích zemí, protože nejsou tak nacionalisticky založeni. Na rozdíl od neofašistů tvoří neonacisté často mezinárodní sítě organizací (Hammerskins, Blood and Honour), které nejsou oficiální a jejich členové jsou především rasističtí militanti z hnutí skinhead. Jejich názory jsou šířeny zejména pomocí časopisů (Zinů) a kapel, čímž širší veřejnost nemá příležitost se s těmito názory seznámit. Některé skupiny však volí zcela záměrně cestu neveřejné aktivity. Zejména jde o skupiny, které se zabývají shromažďováním finančních prostředků na podporu neonacistických aktivit (srov. Charvát, 2007).

Rovněž neonacisté se vymezují vůči neofašistům a tím vznikají spory mezi nimi. Neonacisté vyčítají neofašistům, že tříští árijský svět tím, že se spojují s národními skupinami. Jelikož jsou, však jejich společné postoje v celé řadě stejné nebývá tento spor zásadní a mezi těmito skupinami existuje spolupráce.

J. Charvát (2007) konstatuje, že při srovnání neofašistické a neonacistické ideologie *„je zřejmé, že zde existují rozsáhlé podobnosti, které umožňují prostupnost obou ideologií. Je také jasné, proč někteří autoři shrnují obě ideologie pod jeden termín neofašismus. Přesto existují mezi oběma směry jemné rozdíly. Neofašisté upřednostňují vlastní národ a jazyk, neonacisté krev a barvu pleti. Neofašisté se obracejí ke křesťanství, případně ke křesťanskému fundamentalismu, neonacisté k starogermánským legendám. Neofašisté dávají přednost politické propagandě, neonacisté pouličnímu násilí. Neofašisté se snaží působit na konzervativní střední třídu, neonacisté na dělnickou mládež. Neofašisté se dovolávají vlády zákona a tvrdé ruky, neonacisté volají po bílé revoluci. A konečně,*

v neonacistické ideologii představuje zásadní úlohu mýtus, zatímco u neofašistů nikoli.“ (Charvát, 2007, s. 83-84).

2.3 Znaký krajní pravice

Obecně hovoříme o tom, že ve skupině ultrapravicových ideologií lze nalézt varianty politického myšlení, které se raději přiklání k autoritě než demokracii, k síle než diskusi, k výlučnosti než univerzalizmu, a ostentativně se distancují od čehokoli levicového. V této kapitole se podíváme na témata, která jsou pro ultrapravici klíčová. Prvním z témat a znaků krajní pravice je již zmiňovaná autorita a moc, důležitým tématem je násilí, dále si pak přiblížíme témata národa a nacionalismu, rasismu a antisemitismu, antikomunismu, na závěr probereme také téma náboženství.

2.3.1 Autorita a moc

Ultrapravicové skupiny se významným způsobem orientují na moc. Moc pro ně znamená záruku autority, která implikuje nadřazenost jedné skupiny nebo jednotlivce nad ostatními. Toto je opětovně přivádí k tomu, že upřednostňují autoritativní nebo vysloveně diktátorské režimy. Jestliže v politické rovině je odrazem moci autoritativní vládnutí, pak v osobním životě upřednostňují nadřazenost, ze které vychází společenská hierarchie. Jako důsledek těchto postojů spatřujeme u ultrapravicových skupin odmítání demokracie a sekundárním důsledkem je také odmítání toho, že si lidé jsou rovni. V extrémní podobě se víra v přirozenou hierarchii mění na vůdcovský princip, jaký jsme mohli vidět v nacistickém Německu či fašistické Itálii (srov. Charvát, 2007).

2.3.2 Násilí

Násilí je specifickou variantou moci, respektive jejím přirozeným pokračováním. Pro ultrapravici je běžné volání po silovém řešení politických problémů, což v praxi znamená zejména požadavek na obnovení trestu smrti. Obecně lze říci, že ultrapravicové skupiny věří ve vládnutí tvrdou rukou, případně v nulovou toleranci. Na osobní úrovni se pak jedná o kult budování fyzické síly, připravenosti k boji a militantnosti. Otevřeně se však k užívání násilných prostředků hlásí obvykle jen otevřeně neonacistické a neofašistické skupiny (Charvát, 2007).

2.3.3 Národ a nacionalismus

Rozhodně zásadním významem jsou pro ultrapravici otázky spojené s nacionalismem a vlastenectvím. Tyto však velmi lehce, díky své výlučnosti, přecházejí do rasismu. Ultrapravicová ideologie spatřuje národ exkluzivně, což znamená, že jakýkoliv cizí vliv je nežádoucí, kulturní rozmanitost je špatná a naproti tomu je žádoucí kulturní nadřazenost vlastního národa. Je tedy pochopitelné, že toto vede k ostrému odmítání multikulturní společnosti, současně také k úsilí o omezení legální migrace a tlaku na tvrdé postihy za nelegální migraci (Charvát, 2007).

2.3.4 Rasismus a antisemitismus

J. Charvát (2007) ve své publikaci uvádí, že výlučné vlastenectví přechází velmi obvykle do rasismu, který je pro ultrapravici typický (i když nikoli nezbytný). Veřejnost, jak se v mnoha případech dokonce může zdát, vnímá ideologické zázemí ultrapravice pouze jako rasistické bez dalšího politického podtextu. Jestliže se hovoří o společenském nebezpečí pravicového extremismu, bývá samozřejmě na prvním místě jmenován rasismus. Je třeba říci, že i část samotných

pravicových extremistů vidí rasismus jako základ svých politických postojů. Specifickou formou rasismu je antisemitismus, který se v současnosti často ukrývá pod antisionismus. V tomto se jedná o skutečné reziduum původního, ještě přednacistického ideového základu extrémní pravice.

2.3.5 Antikomunismus

Bojovný přístup ke komunismu a k levici obecně (a všem politickým idejím, které si ultrapravice s levicí spojuje, včetně liberalismu) je pro radikální pravici přímým důsledkem kombinace odporu k rovnosti a pozitivního vztahu k násilí. Důležitou součástí legitimizace jak italského fašismu, německého nacismu a španělského frankismu, tak rovněž chilského převratu generála Pinocheta byla ochrana před komunismem. Ultrapravice se, ve všech těchto konkrétních případech, pasovala do pozice jediných ochránců před rudým nebezpečím. Tato ochrana byla v očích příznivců ultrapravice přitom právě to, co omlouvalo veškeré násilí, které bylo páčáno v boji proti komunismu a komunistům. Násilí bylo odůvodňováno tím, že případné uchopení moci komunisty by vedlo k mnohem horšímu násilí, páchanému druhou stranou (srov. Charvát, 2007).

2.3.6 Náboženství

Vztah k náboženství se stává nejproblematictější momentem ultrapravicové agendy. Historická ultrapravice chápala jako základ své ideologie právě křesťanství. V současnosti pokračují v této linii ultrapravicová uskupení konzervativního a neofašistického typu. Populisté však, vzhledem k všeobecné laicizaci moderní evropské společnosti, obvykle sázejí spíš na sekulární notu. Přičemž mezi neonacisty je významně rozšířena víra v pohanské kultury. Příklon k náboženské tradici je navíc spíše typický pro etablované

konzervativní strany. Pro ultrapravici není tak významným mobilizačním potenciálem (Charvát, 2007).

J. Charvát (2007) ještě doplňuje, že v historickém fašismu (a ještě výrazněji v nacismu) se k těmto tématům a znakům ještě přidával odpor k moderní společnosti jako takové, nicméně tento postoj již v současnosti není pro ultrapravici zásadní.

Uvedený výčet jednotlivých témat je podle J. Charváta (2007), jakousi pomyslnou představou ideové sítě, která obepíná celou krajní pravici. Klíčovou roli v této síti hrají jednotlivá oka (témata či znaky), o nichž jsme mluvili. Žádné z nich, ale netvoří pravicový extremismus. Avšak kombinace několika (nikoli nutně všech) z nich utváří strukturu, která je typická pro extrémní pravici. Tato situace samozřejmě v praxi svádí k tendenci označit za ultrapravici všechny ty, v jejichž ideologiích se ozývají jednotlivá témata typická pro krajní pravici. Jelikož mezi těmito skupinami mohou být poměrně velké rozdíly, vzniká dojem, že se pojem ultrapravice používá velmi svévolně. Modely chování, které jsou obsaženy v některých nominálně nefašistických skupinách, vycházejících z ultrapravicové sítě, mohou za přijatelných historických okolností vést až k nastolení pravicově autoritářské společnosti. Tato autoritářská společnost sice nebude mít ve znaku vlajku s hákovým křížem (a formálně může být i antifašistická), avšak v reálné politice se bude přibližovat fašistickému ideálu, nikoliv však nacistickému.

2.4 Symbolika krajní pravice

Tato kapitola nám popíše některé kategorie, do kterých lze symboliku krajní pravice rozdělit (viz Příloha 1). Avšak jak se zde zmíníme, ne každý z autorů s tímto rozdělením souhlasí. Rovněž si tu uvedeme, co může být symbolem a jaký má pro extremisty význam.

2.4.1 Co může být symbolem

Za symbol může být považován pojem, gesto, děj, barva, zvuk (např. hudební skladba nebo skandovaný pokřik), geometrický obrazec, zobrazení určité osoby (případně osoba samotná) apod. Kromě věcí vytvořených lidmi, se symboly mohou stát i přírodní výtvořky, pokud vyvolávají podnět se zástupnou funkcí (např. lípa jako národní symbol). Symboly můžeme nalézt v nejrůznějších oblastech lidské činnosti (Škvrnda, 2003).

2.4.2 Význam symbolu pro extremisty

Politolog M. Mareš (2006) uvádí, že „*pro extremisty mají symboly specifický význam, protože výrazně napomáhají upevnit jejich kolektivní identitu a vyjadřují jejich mocenské ambice. V prostředí demokratické společnosti, v níž jsou extremisté většinou ostrakizováni, se symbol stává velmi důležitým pojítkem mezi těmi, kdo znají jeho význam, a vyjádřením vlastního přesvědčení navenek.*“ (Mareš, 2006, s. 3)

M. Mareš (2006) ve své publikaci dále konstatuje, že extremisté mohou používat symboliku převzatou od jiných neextremistických a zpravidla historických subjektů a tuto používají ke svým účelům.

2.4.3 Dělení symboliky

M. Mareš (2006) ve své publikaci dále konstatuje, že extremisté mohou používat ke svým účelům symboliku převzatou od jiných neextremistických a zpravidla historických subjektů. Rovněž je možné, že dochází i k souběžnému užívání určitého symbolu extremisty, tak i subjekty bez vazeb na extremismus (typicky např. využití svastiky neonacisty a buddhisty). Extremisté také mohou používat původní symboliku, kterou si extremisté vytvořili jako novotvar, a tato nemá zpravidla jiné užití než v oblasti extremismu.

J. Chmelík (2000) rovněž uvádí, že symbolice je v extremistických hnutích přikládán přímo mystický význam. Symboly užívané těmito hnutími můžeme podle obsahu rasového zaměření rozdělit do tří základních kategorií:

- A. Symbolika se zjevným rasovým motivem
- B. Symbolika s latentním rasovým motivem
- C. Symbolika prostá rasového motivu

Do první kategorie zástupných znaků se zjevným rasovým motivem J. Chmelík (2000) zařazuje „*ty symboly, emblémy, a jiné zástupné znaky (atributy), které anticipují (předjímají) rasový motiv, tedy již svým grafickým provedením navozují nebezpečí porušování práv a svobod občanů. V jejich ideovém obsahu je otevřeně deklarována národnostní, rasová, třídní nebo náboženská zášť. Jde o takové zástupné znaky, jejichž rasový, antisemitský a jiný xenofobní obsah je obecně známý z historických souvislostí jejich vzniku a účelu jejich používání a rovněž v souvislosti s tím, která skupina obyvatel a k jakým účelům tyto symboly emblémy a jiné atributy používala, případně i v současné době používá. Jde o zástupné znaky, které jsou obecně, celou společností nebo dokonce v mezinárodním společenství, zavrhovány a odmítány a chápány jako symboly evokující nebezpečí pro určité skupiny obyvatel. Jde o znaky, které jsou v historii lidstva jednoznačně spojeny s rasovou, národnostní a náboženskou diskriminací, které jsou v celosvětovém měřítku spojovány s potlačováním nejzákladnějších práv a svobod občanů. Typickým představitelem této kategorie znaků je většina fašistických symbolů a emblémů.*“ (Chmelík, 2000, s. 56).

Ve druhé kategorii, kterou jsou znaky s latentním rasovým obsahem, pak nalezneme „*všechny ty symboly, emblémy nebo jiné atributy typické pro určité skupiny obyvatel, jejichž rasový, antisemitský, protidemokratický nebo protináboženský charakter není*

obecně zřejmý ani známý. U znaků této kategorie zpravidla není zcela jednoznačně znám ani jejich samotný význam a obsah. Jde obvykle o znaky, které mají vícero významů, z nichž historicky není zpravidla negativisticky zaměřen. U těchto znaků je potřebné prokazovat jejich samotný význam a rovněž, a to zejména, je potřebné prokazovat míru identifikace osoby se skrytým významem a obsahem znaku. Zástupné znaky této druhé kategorie tedy mají zpravidla stejné skupinové vlastnosti jako znaky první kategorie. Rozdíl spočívá v míře obecného povědomí významu a charakteru znaku a v míře identifikace jednotlivce s obsahem a významem znaku. Jde o takovou skupinu znaků, které i z hlediska společenské nebezpečnosti nejsou veřejností tak zcela jednoznačně považovány za společensky závadné jako u první kategorie. Pro mnohé občany jejich obsah směřující k potlačování práv a svobod občanů, ideový obsah podněcující k rasové, národnostní, etnické nebo náboženské zášti zůstává skryt a jako takové nejsou ani obecně vnímány. Typickými představiteli této kategorie zástupných znaků jsou symboly např. užívané hnutím B.H.S., zkřížená kladiva, keltský kříž a další.“ (Chmelík, 2000, s. 57).

Do třetí kategorie J. Chmelík (2000) řadí zástupné znaky, které jsou prosté rasového obsahu či motivu. A k těmto uvádí, že „i když jsou tyto znaky v grafické, verbální či jiné podobě velmi hojně užívány extremistickými hnutími, nelze jim obecně ani zvláště přisuzovat, že by směřovaly k podpoře či propagaci rasismu, antisemitismu, fašismu, nacismu či k propagaci jiné formy útisku etnika, rasy, národnosti nebo náboženského vyznání. I když tyto zástupné znaky nejsou považovány za závadné z právního hlediska, jsou zpravidla obecně zavrhovány z morálního hlediska pro svůj obvykle vulgární nebo jinak nevhodný obsah a způsob prezentace. Znaky této kategorie nejsou ve společnosti zakázány a jsou společností tolerovány. Typickými představiteli této kategorie jsou zejména různé nápisy a slogany typu např. SKINHEADS, IAN STUART, SEPULTURA, B.H.S, SHARP a další.“ (Chmelík, 2000, s. 57).

V Chmelíkově publikaci (2000) se však také dočteme, že pokud jsou znaky druhé a třetí kategorie kombinovány nebo spojeny se znakem kategorie první, získávají charakter nebezpečnosti této první kategorie (např. nápisy typu Blood and Honour, kde spojka je nahrazena zpravidla trigramem). Taktéž samotnou orlici nemůžeme označit za závadnou, avšak pokud ji spojíme s hákovým křížem, který zpravidla má v drápech, jde o vysoce nebezpečný emblém.

Politolog M. Mareš (2006) však konstatuje, že v současnosti není příliš vhodné se inspirovat tímto rozdělením symbolů na kategorie A (symboly se zjevným rasovým motivem), B (symboly s latentním rasovým obsahem) a C (symboly prosté rasového obsahu), neboť důležitým aspektem je *„vazba symbolu na hnutí s určitým zákonem zakázanými cíli, případně jeho hanobící či nenávist podněcující vyznění anebo souvislost s určitým přesvědčením pachatele, které jej vede k páchání trestné činnosti předjímané určitými kvalifikovanými skutkovými podstatami trestního zákona.“* (Mareš, 2006, s. 6).

3 ČESKÁ KRAJNÍ PRAVICE

Záměrem této kapitoly je seznámení se s formováním české krajní pravice, neboť tato se začala projevovat díky komunistickému totalitnímu režimu až mnohem později než v jiných evropských zemích. Dále si přiblížíme, jak se česká krajní pravice projevuje. Pro tuto kapitolu je rovněž klíčové představit si neregistrovanou organizaci Národní odpor, jejíž členové většinou stojí za uspořádáváním pochodů, různých koncertů a jiných akcí. V této kapitole se taktéž zmíníme o projevech české krajní pravice, jak je na ně nahlíženo z pohledu Policie ČR.

3.1 Historie české krajní pravice

První náznaky formování české krajní pravice spatřujeme v polovině osmdesátých let 20. století, kdy se na našem území počali objevovat první skinheadi. Důležitým momentem pro rozvoj skinheadského hnutí se stal rok 1988, kdy v Praze vznikla první skinheadská hudební skupina Orlík, v jejímž čele se po několika personálních změnách objevili populární herci David Matásek a zpěvák Daniel Landa. Skutečný rozmach však přišel pro vznikající krajní pravice až po roce 1989 a po uvolnění politické situace. Během devadesátých let docházelo k profilaci krajně pravicového spektra, důsledkem níž je současná vnitřní struktura české krajní pravice, která kopíruje své vzory v západní Evropě. V praxi to znamená, že v českém prostředí lze jasně spatřit proud pravicově-populistický (resp. konzervativně autoritářský), neofašistický a neonacistický (Charvát, 2007).

Vývoj uvnitř české krajní pravice není lineární a lze ho dělit na několik časových období. Léta 1989-1993 jsou formativním obdobím, během něhož se krajní pravice v hrubých rysech utvářela. Roky 1994- 1998 charakterizují rozdvojení aktivit krajní pravice na

jedné straně na subkulturní oblast skinheadského hnutí a republikánskou účast v parlamentu na straně druhé. V období mezi roky 1999-2001 je zaznamenán výrazný nárůst aktivit neonacistických skinheadských organizací, které do té doby nevyvíjely veřejnou politickou činnost. V letech 2002-2005 spatřujeme na jedné straně opětovný pokles aktivit neonacistických skupin, na druhé straně pomalý nárůst aktivit nových politických stran krajní pravice. Po roce 2005 vidíme propojování obou křídel krajní pravice a jejich výraznou činnost, která trvá až do současnosti (Mareš, 2003).

3.2 Rozdělení české krajní pravice

Politolog J. Charvát (2007) ve své publikaci uvádí, že českou krajní pravici můžeme rozdělit do tří základních kategorií. Jako první lze uvést populisticko-nacionalistickou pravici. Současnými představiteli jsou zejména Národní strana a Dělnická strana sociální spravedlnosti, do jisté míry tak bylo v minulosti možné označit i Sládkovy republikány. Jde o strany, které prezentují agresivní nacionalismus, v jejich rétorice spatřujeme prvky rasismu, ale verbálně stále dodržují demokratický rámec.

Druhou kategorii představují fašizující skupiny. Mezi nejznámější představitele těchto skupin patří Vlastenecká fronta. Typickým znakem je pro ně prosazování korporativismu, popřípadě i bojovný katolický fundamentalismus.

Poslední kategorií jsou skupiny neonacistické provenience, sem patří již nefunkční sdružení Bohemia Hammer Skinheads a Blood and Honour, v současnosti pak zejména Národní odpor. Tyto skupiny nejvíce spojuje subkulturní život než reálná politika, nicméně jejich sebeidentifikace se rovnoměrně rozděluje mezi subkulturní atributy a politické postoje, které zahrnují odmítání demokracie a její nahrazení vůdcovským systémem, propagaci rasismu a antisemitismu a militantní aktivity (včetně fyzického napadání menšin). Od obou výše uvedených skupin odlišuje neonacisty i to, že nejsou nacionalisty,

místo toho propagují ideje panárijství, čili sjednocení všech ‚árijců‘ bez ohledu na to, jakou mají státní příslušnost (srov. Charvát, 2007).

Na závěr lze říci, že pro krajní pravici v České republice je typická, vysoká míra pružnosti a heterogenosti. Aktivisté krajní pravice opakovaně také dokázali pozměnit formy svého veřejného vystupování. V nutných případech subjekty krajní pravice zanikají a jejich členové se přesouvají do nově formovaných skupin. V aktivitách krajní pravice je viditelná snaha po moderních přístupech a podchycení společensky atraktivních témat. I z těchto důvodů je tedy velmi pravděpodobné, že krajní pravice nevymizí z českého politického systému (Charvát, 2007).

3.3 Organizace Národní odpor

Hybnou silou při svolávání pochodů, pořádání koncertů a dalších akcí jsou aktivisté neregistrované organizace Národní odpor. Proto si tuto organizaci v této kapitole přiblížíme.

Před samotným popisem neregistrované organizace Národní odpor (NO) je třeba si říci, jak je vlastně extremistická organizace definována. Š. Danics (2003) ve své publikaci ji definuje takto: *„Extremistická organizace je převážně popisována jako uzavřená politická skupina, která téměř nehledá nové formy legitimace. Mimořádnou úlohu zde hraje excentrismus, deviace v legitimačních procesech (viz autonomie změn mocenských vztahů) a sebeudržovací disfunkční aktivity. Moc bývá soustředěna v jediném vůdci, který monopolizuje legitimitu. Program, pokud existuje, obsahuje výrazné prvky názorové jednoznačnosti, nesnášenlivosti a zjednodušení. Odmítá téměř každé kompromisní řešení, deklaruje se jako militantní odmítání stávajícího pořádku, což je doprovázeno projevy násilného jednání. Celkově sledované politické cíle extremistickou organizací směřují mimo rámec tradiční demokracie.“* (Danics, 2003, s. 12).

Politolog M. Mareš (2003) popisuje organizaci NO takto: „*Organizace Národní odpor se stala vůdčí silou české militantní ultrapravice na přelomu tisíciletí. Její členové vytvořili násilnická komanda, která cíleně vyrážela do ulic napadat protivníky. Na veřejnosti však působí i způsobem, který je spíše charakteristický pro zájmové skupiny – pořádáním demonstrací a pochodů, nošením transparentů apod. Dokonce byly učiněny pokusy o registraci. Určit přesné datum vzniku organizace je sporné, protože se vydělovala z pražské sekce Blood & Honour Division Bohemia v roce 1998 a název Národní odpor začal být definitivně užíván až po určitém vývoji.*“ (Mareš, 2003, s. 489).

M. Mareš (2003) dále ve své publikaci uvádí, že NO se označuje, ve svých krátkých programových tezích z roku 1999, za svobodné nacionalisty, kteří zastávají principy evropanství (údajně nevolají po nenávisti k ostatním, ale hlásají lásku k naší rase a národu a hrdost na evropské tradice, multikulturní společnost má být nahrazena národním státem). Dalším z principů je kolektivismus (jednotlivec se svými zájmy se musí podřídit celku, odmítají individualismus a na jeho místo staví kamarádskou soudržnost, proti materialistickému pohledu na svět bojují idealismem a nadšením, proti přesile bojovností), Rovněž zastávají principy antikomunismu (bolševismus je označován za nejničivější ideologii XX. století, za podobné ideologie jsou označovány anarchismus a militantní antifašismus) a aktivismu (NO hledá aktivisty, kteří se dobrovolně přihlásí do předních řad, odmítá sváteční nacionalisty a ziskuchtivce). Taktéž Národní odpor zastává princip nepáchání trestné činnosti (cílem aktivistů NO je jednat v mezích současných zákonů, přičemž sebeobranu proti těm, kdo chtějí omezovat jejich svobodu, nepovažují za právo, ale za povinnost). Fakticky však příslušníci NO z větší části vyznávají otevřeně neonacistické přístupy, jsou panářijsky orientováni a dopouštějí se překračování zákonů, včetně násilné činnosti.

Titul aktivista Národního odporu může člověk získat pouze přijetím revolučních ideálů této organizace a jejich aktivním prosazováním. Aktivista musí přesvědčovat lidi ve svém okolí o správnosti ideálů organizace, musí jít příkladem a rovněž bojuje proti nepřítelům, zvláště pak s extrémní levicí. V místech působení NO pak mají být vybudovány národně osvobozené zóny. Národnímu odporu se podařilo podchytit a zaktivizovat velkou část české militantní ultrapravicové mládeže a v současné době představuje nejdynamičtější soudobou militantní pravicově extremistickou organizaci v ČR (srov. Mareš, 2003).

Národní odpor v červenci 2002 realizoval v Jihlavě letákovou akci, v rámci níž agresivní rétorikou žádal zastavení přistěhovalectví neevropských národů. Jihlavský Národní odpor uspořádal v roce 2002 i paintballové turnaje a rovněž založil pobočku v Třebíči (Mareš, 2003).

3.4 Projevy české krajní pravice

V publikaci Š. Danicse (2003) se můžeme dočíst, že Policie ČR člení extrémní projevy podle způsobu na destruktivní, verbální, grafické, páchané tiskovinou nebo jiným masově komunikačním prostředkem a páchané fyzickým nebo psychickým násilím. V této kapitole se tedy blíže podíváme na tyto projevy, přičemž si podrobněji popíšeme verbální projevy a projevy páchané tiskovinou nebo jiným masově komunikačním prostředkem.

3.4.1 Destruktivní projevy

Š. Danics (2003) uvádí, že extremistická scéna je nejpravděpodobnějším základem pro vznik destruktivních aktivit čili vnitřního terorismu. Policie ČR vnímá vnitřní terorismus jako násilné, organizované a plánované jednání, které využívá ničení a vraždění (nebo hrozbu vraždění a ničení). Toto jednání je užíváno

k zastrahování a vydírání státních orgánů, obyvatelstva nebo odlišných skupin (etnických, názorových) za účelem dosažení určitých cílů malé ilegální skupiny.

3.4.2 Verbální projevy

S verbálními čili slovními projevy extremismu se dle policie setkáváme, jak u ultrapravicových, taktéž i u ultralevicových extrémních hnutí a skupin. Lze je nalézt především na různých mítincích, hromadných vystoupeních příznivců extrémních subjektů nebo na účelově pořádaných vystoupeních hudebních skupin. Verbální extrémní projevy jsou nebezpečné také i v tom, že velmi lehce mohou přerůst do přímé akce násilných útoků. Neonacisté často k verbálnímu projevu připojí i fašistický pozdrav „SIEG HEIL“ (zdvížená předpažená ruka) a zároveň užívají fašistický znak, kterým je hákový kříž (srov. Danics, 2003).

Š. Danics (2003) dále k hudebním skupinám a koncertům uvádí, že členové hudebních skupin vystupujících na koncertech, jsou zpravidla stoupenci ultrapravicových hnutí skinheadů nebo jsou jejich příznivci. Kapely užívají k šíření extrémních názorů jednoduché a vulgární texty písní a zároveň v rámci těchto písní provádějí nábor mladých lidí. Neonacistické skupiny jsou svými verbálními projevy nejnebezpečnější, neboť hlásají systematickou likvidaci rasově nevyhovujících, méněcenných národů a etnických skupin (v ČR se to týká zejména Rómů a Židů). Také hlásají likvidaci zdravotně a jinak handicapovaných skupin obyvatelstva s cílem prosadit tzv. „čistou rasu“.

Dalším z autorů, který se ve své publikaci podrobněji zabývá hudebními skupinami a pořádáním koncertů je politolog M. Mareš (2003). Tento autor uvádí, že česká White power music (dále jen WPM) upustila koncem 90. let od čistě skinheadského rozměru a více se přiblížila k intelektuálně propracovanější ideologické propagandě. Hudební skupiny postupně vylepšily své hudební výkony i ideovou

výbavu textů a zaměřily se na antisemitské texty, rasistické výpady proti Romům a často i na neonacistickou tematiku. V některých skupinách, které užívaly rasistické a neonacistické texty, nehráli jen příslušníci ultrapravicové scény, ale na hostování či na nahrávání jsou někdy pozváni i hudebně schopní muzikanti ze zábavných či heavy-metalových kapel.

Nejvýznamnějšími ultrapravicovými hudebními skupinami, které se také prosadily i mezinárodně, byly v ČR Vlajka, Buldok a Excalibur. Ragnarok, Beowulf a Conflict 88 jsou v současnosti asi nejoblíbenější skupiny na ultrapravicové scéně.

M. Mareš (2003) dále konstatuje, že reprodukováná hudba je sice z pohledu obyčejného skinheada nejčastějším kontaktem s WPM, ale pro setkávání s ostatními příslušníky subkultury v ČR i zahraničí i pro poslech živé WPM (včetně zahraničních skupin) jsou velmi důležité koncerty, při těchto navíc dochází i k rizikovým střetům s policií nebo s antifašistickými aktivisty. Tyto střety jsou velmi vítané. Organizátoři koncertů jsou většinou z tvrdého jádra skinheadů a jsou často organizováni v militantních organizacích. Před uspořádáním koncertu jsou rozesílány lokálním vůdčím osobám poštou i prostřednictvím mailů pozvánky, na kterých jsou informace o místě konání, popř. srazu (toto je používáno k utajení místa pořádání koncertu). Často je na těchto pozvánkách vyzýváno i k nekonfliktnímu jednání, aby nemohlo dojít k diskreditaci ultrapravice. Tyto informace o koncertě se rozšiřují mezi ostatní skinheady, čímž dochází k zajištění přísunu návštěvníků z velkého geografického prostoru.

Koncerty jsou velkým zdrojem příjmů. Zpravidla jsou pronajímány malé a levné venkovské hospodské sály, sokolovny apod. Vstupné je však v řádu několika set korun (z toho vyplývá, že při návštěvě kupř. 500 lidí, takový koncert přinese nemalý zisk). V místech pořádání koncertů se rovněž prodávají Ziny, publikace, CD's a MC's, nášivky, vlajky apod. (Mareš, 2003).

M. Mareš (2003) dále ke koncertům uvádí, že jsou často zveřejňovány v masmédiích jako příklad rozmachu ultrapravice, kdy

toto je zpravidla spojováno s kritikou (ne)činnosti policie, neboť na koncertech dochází k zpěvu rasistických a neonacistických textů, hajlování apod. (možnosti policie jsou však limitovány, jelikož koncerty jsou uspořádány jako soukromé akce, které lze velmi těžko monitorovat zevnitř). Média však informují jen o některých koncertech a často navíc vyzdvihnou význam nedůležité akce). Policie se snaží monitorovat zjištěné koncerty, jiné jsou však neodhaleny. Z hlediska významu (který ovlivňuje i počet účastníků) lze reálně v ČR zhruba rozeznávat:

1. koncerty, kterých se účastní významné zahraniční a domácí skupiny (skupinami),
2. koncerty s účastí méně významné zahraniční skupiny a významnými domácími skupinami,
3. koncerty, kterých se účastní významné domácí skupiny či skupina, případně doplněné o méně významné domácí skupiny,
4. koncerty na kterých účinkují méně významné domácí skupiny či jen jedna skupina.

Kromě koncertů se pořádají i menší párty a setkání (často na chatách či chalupách nebo v hospodských prostorách) s poslechem reprodukováné hudby. Některé koncerty a párty jsou uspořádány na základě uctění památky konkrétní osoby (Ian Stuart Memorial Concert) nebo také události. Kvůli aktivitám policie se některé naplánované koncerty neuskutečnily. Policie se intenzivně snaží zasahovat proti těmto koncertům (srov. Mareš, 2003).

3.4.3 Grafické projevy

Zvláštním způsobem, kterým extremisté páchají trestné činy či přestupky, jsou grafické projevy, tj. sprejové nápisy na zdech, dopravních hromadných prostředcích a billboardech. Taktéž i propagace extremistických hnutí za užití speciální symboliky, tzv.

grafických zástupných znaků a loga. Rovněž důležitá je pro extremisty symbolika čísel, kde se nejčastěji můžeme setkávat s čísly 18 a 88. Přičemž význam čísla 18 je v tom, že se jedná o pořadí počátečních písmen v abecedě a znamenají iniciály Adolf Hitler. Obdobné je to s číslem 88, kde také jde o pořadí počátečních písmen v pozdravu ‚Heil Hitler‘. Symbolika v sobě obsahuje nejen grafické zástupné znaky, ale také specifický zevnějšek, oblečení, doplňky apod. Pochopitelně, že nelze stíhat osobu za použitý účes, oblečení, tetování apod., byť by tímto svým zevnějškem propagovala extremistické ideje a postoje (srov. Danics, 2003).

3.4.4 Tiskoviny a jiné masově komunikační prostředky

Důležitým prostředkem šíření informací ve skinheadském prostředí jsou i Ziny. Ziny jsou tiskoviny s extremistickou tematikou, pro ukázkou některé z nich uvádíme v přílohách této bakalářské práce (viz Příloha č. 2). Co vlastně Ziny obsahují a jaké další prostředky extremisté využívají, si popíšeme v následující kapitole.

Politolog M. Mareš (2003) k Zinům uvádí, že *„největší rozmach prožilo toto médium zřejmě v letech 1994 – 1997, nové Ziny se však objevují i v současnosti (postupně se výrazně zkvalitnil tisk i obsah), navíc jsou půjčovány i kopírovány i starší tituly. Vydávání i distribuce zinů je však v současnosti poměrně riskantní. Životnost jednotlivých titulů je malá, mnohdy z různých důvodů vyjde pouze jedno číslo. Obsah zinů je většinou pouze primitivní a ideově nekonzistentní směsí rozhovorů s domácími i zahraničními představiteli militantních organizací, vydavateli zinů a hudebními skupinami, přetisků jejich textů, zpráv o koncertech a nových hudebních nahrávkách, popisů skinheadské scény v jednotlivých městech či státech, charakteristik nepřátel ultrapravice a navrhování postupů proti nim (ať se již jedná o Romy, Židy, přistěhovalce, SHARP-skinheady, ultralevičáky, osoby angažující se ve prospěch menšin a lidských práv, narkomany apod.),*

případně i popisů střetů s nimi, článků o mytologii a runách, krátkých statí o historii a současnosti ultrapravice (včetně antisemitského popírání holocaustu) či stručných úvah o soudobém společenském a politickém dění. Časté jsou i popisy bojových umění či zbraní a výzvy k násilí. Obvyklé je i přetiskování článků z Republiky a dalších ultrapravicových médií, ale i z běžného denního tisku či publicistických periodik, které slouží k utvrzování rasistického pohledu na svět. Objevují se i letáky různých zájmových a militantních skupin i distribučních firem. Pravidlem jsou i úvodní pozdravy přátelům z různých skupin a lokalit.“ (Mareš, 2003, s. 422-423).

Š. Danics (2003) k problematice zinů zmiňuje, že snaha o získání přívrženců vede k tomu, že ve většině z nich (v ČR cca 50) jsou obsaženy materiály, které jsou určeny nejen k politickému vzdělávání, ale jsou v nich obsaženy i návody k tomu, jak prakticky páchat nelegální a trestnou činnost. Dále obsahují příspěvky, kterými je podněcována rasová, národnostní nesnášenlivost (antisemitské a protirómské články). V Zinech jsou prezentovány i zásady chování při zadržení policií a soudním procesem. Rovněž obsahují i kontaktní adresy na vedoucí představitele skinheadského hnutí, inzerují se v nich společné akce a jsou zde zveřejňovány i texty písní. Některé texty jsou přebírány a překládány ze zahraničních publikací s podobnou tematikou, zejména to je ze Slovenské republiky, ale rovněž i ze SRN. Ziny jsou zasílány prostřednictvím P.O. boxů, na dobírku, mnohé jsou šířeny osobně nebo prodejem na společných setkáních a hudebních akcích.

V současnosti se Ziny objevují i čistě na internetu (Bersekr, La Vision). Rozšiřovány jsou i zahraniční Ziny (avšak méně než oblečení nebo hudební nosiče), vzhledem k jazykové blízkosti jsou dosti často v České republice šířeny i slovenské tituly (Mareš, 2003).

Kromě zinů jsou publikovány i jiné materiály pro ultrapravicové extremisty, v nichž jsou shrnuty jejich základní ideově-strategické cíle. Rovněž existují i odbornější úžeji zaměřené publikace, některé dokonce zpracované do podoby komiksu (většinou jsou převzaté

z ciziny, jako příklad lze uvést Zázraky švindkaustu, v němž je popírán holocaust). Uveřejňují se rovněž překlady textů hudebních skupin. K tomuto účelu jsou zpravidla zakládána různá nakladatelství. Šířeny jsou i různé letáky, plakáty aj. Také byly učiněny pokusy o vytvoření edicí neonacistické literatury (např. nadace Evropské děti), tyto jsou však vázány na militantní organizace (srov. Mareš, 2003).

Š. Danics (2003) konstatuje, že extremisté používají ve stále větší míře nejmodernější počítačové komunikační technologie, především celosvětovou síť Internet. Extremisté internet používají, jak k informačním a agitačním aktivitám, tak i k náboru nových členů.

M. Mareš (2003) ve své publikaci uvádí, že s rozvojem elektronických médií byly a jsou vytvářeny i ultrapravicové stránky (např. www.odpor.org). Kromě stránek konkrétních militantních organizací a hudebních skupin jsou tyto stránky obecně zaměřeny na rasistické skinheady. Dále se kromě stránek objevily i internetové chaty, kde docházelo k diskuzím mezi příslušníky skinheadů, jak mezi sebou, tak s jejich odpůrci (rovněž však vystupovali se svými názory i na běžných internetových chatech).

Možnost zveřejňovat programová prohlášení i aktuální informace prostřednictvím Internetu, podle Š. Danicse (2003) skýtá výhody v tom, že globální dosah sítě umožňuje zveřejnit extremistům informace celosvětově a za zlomek nákladů, které jsou potřebné k šíření informací jiným způsobem. Dále jsou v některých případech informace prezentovány mimo právní jurisdikci vlastní země a nakonec je nutné uvést, že identifikace autora je velmi obtížná.

3.4.5 Projevy fyzického nebo psychického násilí

Podle Š. Danicse (2003) se extrémní násilí projevuje ve fyzické a psychické podobě. Násilné projevy charakterizují zejména pravicovou i levicovou extrémní scénu. Pokud jim v tom nezabrání policie, dochází mezi pravicovými a levicovými uskupeními k pouličním rvačkám. Za nejagresivnější a nejbrutálnější fyzické násilí

lze v podmínkách české extrémistické scény považovat útoky ultrapravicových skinů, které jsou zaměřené převážně na Rómy a občany tmavé pleti. Fyzické násilí je zvyšováno užitím různých předmětů, jako např. nůžky, vrhacími noži, hvězdicemi apod., které lze z trestněprávního hlediska označit jako zbraně. Zvláště těžká zranění mohou způsobit kopy, neboť k typické obuvi skinů patří těžké (mnohdy okované) boty, s hrubým vzorkem podešve, které značně poškozují tělo napadeného.

Pro psychické násilí je typická jeho latentnost, která je nejlépe patrná při teroristických aktivitách nebo v činnosti náboženských sekt. Poslední dobou se začínají objevovat výhružné telefonáty vyšetřovaných nebo monitorovaných členů ultrapravicového hnutí skinhead, které se snaží zastrašit pracovníky bezpečnostních státních orgánů, proti nimž a jejich rodinám je toto psychické násilí páčáno (srov. Danics, 2003).

4 BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY V ČR A EXTREMISMUS

Pro účely této práce je důležité se seznámit s vnímáním extremismu Policií ČR. V této kapitole si také představíme taktiku užívanou extremisty, která je zpracována pracovníky Bezpečnostní informační služby (BIS), která úzce s Policií ČR spolupracuje na řešení aktuálních extrémních projevech na území našeho státu. Na závěr se podíváme na postupy, které jsou přijímány Policií ČR při plánování bezpečnostního opatření v souvislosti s akcemi pravicových extremistů.

4.1 Policie ČR a její pohled na extremismus

Š. Danics (2003) ve své knize píše, že v materiálech Policie ČR lze nalézt názory, že extremismus je politologický, případně kriminologický, ale nikoli právní pojem. Pojem extremismus potom zahrnuje aktivity, které jsou zpravidla motivovány ideologicky a vybočují ze zákonných, ústavních norem. Taktéž se vyznačují výraznými prvky netolerance vůči demokratické společnosti. Podle příslušníků Policie ČR extremismus zahrnuje souhrn fyzických, grafických, verbálních a dalších aktivit, zpravidla s ideologickým kontextem, které jsou vyvíjeny jedincem nebo skupinou osob a jsou zaměřeny obecně na narušování veřejného zájmu. Dále extremismus zahrnuje napadání osob nebo poškozování předem zvolených objektů. Uvedené chování vybočuje ze všeobecně platných norem chování a jsou pro ně typické výrazné prvky netolerance, zejména národnostní, rasové, náboženské nebo i jiné nesnášenlivosti.

K dalšímu pojmu, který je užívaný policií v souvislosti s extremismem, Š. Danics (2003) konstatuje, že se jedná o pojem kriminalita s extremistickým podtextem či kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí. Pod tímto pojmem se rozumí „*jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného*

činu nebo přestupku a jeho pohnutkou k útoku je apriorní nenávist vyplývající z příslušnosti adresáta k rase, národnosti, náboženství, třídě či jiné sociální skupině.“ (Danics, 2003, s. 70).

Specifickým druhem, který lze zařadit do této kategorie kriminality je rovněž kriminalita proti symbolům či představitelům existujícího společenského systému, pokud je motivována nenávistí vůči tomuto systému. V praxi se může jednat zejména o uvedené trestné činy:

- obecné ohrožení,
- násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci,
- hanobení národa, rasy a přesvědčení,
- podněcování k národnostní a rasové nenávisti,
- výtržnictví,
- vražda,
- ublížení na zdraví,
- omezování osobní svobody,
- vydírání,
- omezování svobody vyznání,
- porušování svobody sdružování a shromažďování,
- poškozování cizí věci,
- genocida,
- podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů,
- persekuce obyvatelstva

Jelikož subjektem trestného činu nemůže být strana či hnutí, ale pouze konkrétní fyzická osoba, je ve výše uvedených případech nutné, aby orgán činný v trestním řízení posoudil a vyhodnotil konkrétní individuální trestní odpovědnost osoby či osob, a až po důkladném vyhodnocení zjištěných poznatků rozhodl o dalším zákonném postupu.

Důležité je rovněž připomenout, že extrémní trestné činy, nejsou naším právním řádem definovány (srov. Danics, 2003).

Dále Š. Danics (2003) uvádí, že je nutné uvést, které osoby nebo skupiny považuje Policie ČR za extremisty. Tyto osoby nebo skupiny se zpravidla vyznačují velkou mírou demagogie a názorové nesnášenlivosti. Jejich argumentace se zaměřuje na jednoduchá, rychlá a nereálná řešení složitých problémů společnosti, jsou založená na konfrontaci, včetně obětování zdraví a životů občanů, veřejného klidu a pořádku. Útoky těchto skupin jsou namířeny proti skupinám obyvatelstva bez dalšího rozlišení (viz agresivita skinů vůči všem občanům tmavé pleti, především však vůči Rómům), na druhé straně dochází k útokům na občany, kteří pouze vnějšími znaky (oblečením, účesem apod.) jsou pokládáni za skiny.

4.2 Taktika extremistů

Pro bližší charakteristiku taktiky extremistů je vhodnější opustit Policii ČR a zaměřit se na práci Bezpečnostní informační služby (dále jen BIS), která řeší projevy extremismu spíše politické povahy. BIS rovněž spolupracuje s policií na monitorování extremistické scény v České republice.

Pracovníci BIS varují, před pokračujícím trendem lepší organizovanosti a koncepčnosti aktivit extremistických organizací a skupin na území našeho státu. V souvislosti s tímto narůstá zájem organizovaných extremistických uskupení o etablování se na veřejné politické scéně. Směřuje k tomu i změna taktiky, utlumují se nejradikálnější činnosti a extremisté přechází na protestní akce, které jsou pro veřejnost přijatelnější. Extremisté k oslovení potencionálních voličů dobře používají možnosti, které poskytuje demokratický právní řád, protože ve svých stanovách a oficiálních materiálech užívají neutrální a trestněprávně nenapadnutelné formulace. O jejich pravých cílech však svědčí aktuální témata, na kterých se programově profilují: odmítání principů demokracie, odmítání občanských a lidských práv (respektive jejich uplatnění jen pro privilegované

skupiny), odmítání politické plurality, vyhraněný nacionalismus, rasismus a antisemitismus. Některá z těchto témat jsou společná pro většinu extremistických skupin bez ohledu na ideologické zaměření těchto skupin (srov. Danics, 2003).

Š. Danics (2003) dále uvádí, že veřejností, médií a někdy i příslušnými státními orgány jsou pravicově extremistické aktivity v České republice ztotožňovány pouze s excesy členů ultrapravicových skinheadů. V tomto ohledu varují pracovníci BIS, před hlavní zdrojem nebezpečí, které představují organizované skupiny extrémní pravice, ve kterých působí lidé z jiného sociálního spektra a věku než skinheadi, jež vycházejí z fašistických a nacistických myšlenek a tradic.

Pracovníci BIS také uvádějí, že současné pravicově nacionalistické vyhraněné skupiny vznikly z větší části v rámci neofašistických a neonacistických uskupení, nicméně vnější znaky fašistické a nacistické ideologie neužívají. Ve svých programových prohlášeních explicitně odmítají občanský princip a prohlašují, že národní původ a jazyková příslušnost jsou jedinými kritérii, kterými se má řídit jak stát, právo, tak i celá společnost. Taktéž prohlašují nadřazenost vlastního národa v rámci národního státu. Ostatní národy a národnosti jsou z jejich pohledu škodlivé a nebezpečné pro mravní a politickou národní identitu. Sami o sobě tvrdí, že jsou vlastenci. Prohlašují, že vlastní národ je v nebezpečí kvůli asimilaci cizích živlů a požadují radikální a silové řešení problémů, které plynou ze soužití s různými etniky (Danics, 2003).

Š. Danics (2003) se ve své publikaci konstatuje, že veřejný pořádek je podle BIS ohrožen pořádáním veřejných akcí a protestních pochodů ultrapravicovými subjekty. Toto ohrožení spočívá, jak v hláсанých názorech či heslech, tak i v možnosti vzájemného střetu s protifašistickými aktivisty.

4.3 Postup Policie ČR při přípravě mimořádných opatření v souvislosti s hromadnými extremistickými projevy

V této kapitole si přiblížíme postup přípravy mimořádného opatření prováděného příslušníky Policie ČR k zajištění veřejného pořádku, při hromadných projevech extremistů.

J. Chmelík (2000) ve své knize upozorňuje na některé stejné, opakující se kroky, které činí Policie ČR při přípravě mimořádných opatření. Dále autor uvádí, že posloupnost kroků tak, jak je uvedena, není dogmatem a je potřebné se vždy přizpůsobit konkrétní situaci. Musí být důkladně vyhodnoceny všechny získané poznatky. Pokud Policie ČR z operativních signálů získá důvodné podezření na páčání závažné trestné činnosti v souvislosti s akcí extrémistů, je doporučeno, aby Policie ČR požádala soudce příslušného soudu o zavedení operativní techniky podle příslušných ustanovení zákona o P ČR.

Postup Policie ČR při přípravě mimořádného opatření:

1. Monitorovat a průběžně vyhodnocovat získané informace k připravované akci problémového hnutí.
2. Prověřovat získané informace i jinými zdroji např. informacemi z masmédií, vyhodnocováním letáků, zprávami BIS, poznatky z operativní činnosti Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen SKPV), informace místní samosprávy apod.
3. Ověřovat a upřesňovat konkrétní informace u místně příslušných osob (majitelé restaurací, živnostenských provozoven, personál restaurací apod.)
4. Provést prohlídku místa, kde má dojít k uspořádání akce. Rekognoskaci zaměřit na kapacitu místa, dále charakter osob žijících v bezprostřední blízkosti či v objektu, kde má k akci dojít apod.
5. Posoudit míru možné nebezpečnosti akce pro nezúčastněné osoby, ale případně i pro zakročující policisty.

6. Průběh akce projednat s organizátorem (pořadatelem), kterého je třeba mimo jiné upozornit na právní skutečnosti, které by mohly vést k rozpuštění akce policií. Dále ho upozornit na nutnost zajistit akci pořadatelskou službou, která však nesmí požívat alkoholické nápoje. Rovněž jej upozornit na to, že v případě narušení veřejného pořádku, ohrožení života, zdraví nebo majetku policie velmi důrazně a nekompromisně zakročí v mezích zákona.
7. Dalším krokem je příprava plánu mimořádných opatření P ČR. Při jeho zpracování se vychází ze získaných poznatků o plánovaném rozsahu akce extrémistů, dále ze zkušenosti pořadatelů a jejich schopnostech zvládnout udržení pořádku na akci a také z dalších okolností.
8. Zpracovat záložní plán mimořádného opatření. Je potřebné předpokládat, že může ze strany pořadatelů nenadále dojít ke změně místa konání akce.
9. Vypracovat detailní plán fyzického a technického zajištění akce, který musí mimo jiného obsahovat:
 - nasazení sil a prostředků,
 - stanovit konkrétní odpovědnost vedoucích jednotlivých skupin a stanovišť P ČR za přesně vymezený úkol,
 - stanovení směru postupu policistů při zákroku, dále stanovení směru vytlačení narušitelů veřejného pořádku tak, aby se předem zabránilo panice a davové psychóze,
 - přesné stanovení úkolů a odpovědnosti vedoucích jednotlivých složek Policie ČR, které se budou podílet na zákroku (pořádková policie, pořádková jednotka, dopravní policie apod.),
 - stanovení kritérií pro zákrok (tzn. co bude Policie ČR tolerovat a co již ne)
10. Zajistit koordinaci rozkazů a konkrétní odpovědnost za policejní opatření na místě.

11. Pokud má být akce extrémistů uspořádána na vozovce nebo v jiném otevřeném prostoru předem naplánovat uzávěry, objízdné trasy včetně zajištění těchto stanovišť policisty a technikou.
12. Zvolit patřičnou strategii opatření tj. zvážit, zda bude nutné nasadit pořádkovou jednotku k razantnímu zákroku, zda bude nutné zvolit demonstraci síly policie, organizaci postupu policejních složek při zákroku.

Při rozdělení policistů je rovněž nutné přihlédnout ke zkušenostem policistů. Sestavit vhodně jednotlivé skupiny tak, aby zde byli zastoupení, jak zkušení tak i méně zkušení policisté.

13. Určit místo, kde se budou soustřeďovat policejní síly a prostředky.
14. Určit prostor, kde budou soustředěny předváděné osoby a prostor, kam budou směřovány nezúčastněné osoby.
15. Pro případ nezvládnutí akce přítomnými policisty zajistit pohotovost dalších sil a prostředků.
16. Zajistit poskytnutí první pomoci a organizaci převozu případných zraněných včetně stanovení konkrétního zdravotního střediska či nemocnice.
17. Určit dokumentační skupinu na místě akce extrémistů.
18. Zajistit kvalitní operativní spojení mezi vedoucími jednotlivých policejních skupin na místě akce, stanovit popřípadě dorozumívací signály.
19. Provéřit funkčnost techniky a dalších materiálních prostředků (nelze, aby se stalo, že v průběhu akce například praskne žárovka a nebude náhradní nebo že bude scházet film do fotoaparátu či nebude funkční videokamera apod.).
20. Prostřednictvím velitelů jednotlivých skupin provést instruktáž policistů. Každý policista účastnící se akce musí znát svůj úkol a s ním související odpovědnost i úkoly ostatních. Připomenout zákonný rámec mimořádného

opatření i případného zákroku. Pokud to lze je dobré, aby se každý policista před nasazením do akce seznámil s místem možného nasazení.

21. Zajistit pro policisty občerstvení a možnost vystřídání na vykonání tělesné potřeby, pokud je předpoklad déle trvajícího nasazení policejních sil.
22. Stanovit pravidla pro komunikaci se sdělovacími prostředky, rozsah poskytnutých informací a zajistit pro tyto účely tiskového mluvčího. Novináře varovat před možným hrozícím nebezpečím, na možnost nebezpečí vyprovokování konfliktu v souvislosti s jejich činností a snahou získat exkluzivní reportáž. Také je upozornit na předpoklad jejich osobní inzultace extrémisty apod.
23. Po ukončení akce provést její vyhodnocení.

J. Chmelík (2000) dále uvádí, že při přípravě mimořádného opatření je nezbytně nutné přihlédnout k charakteru akce extremistických skupin a hnutí, to znamená respektovat specifika při kulturních, sportovních, politických akcích apod. I když se může zdát, že jde o typově obdobné akce, je nutné zvažovat otázky místních podmínek např.:

- jestli je možné akci zajistit a zvládnout vlastními silami a prostředky územního odboru P ČR,
- jestli nemůže být po dobu akce ohrožena činnost výjezdové skupiny a v případě ohrožení požádat o součinnost sousední územní odbor P ČR,
- pro případ přítomnosti i zahraničních extremistů (cizinců) musí být zajištěni tlumočníci,
- pokud mohou být ohroženy i jiné zájmy. Pro tyto případy zajistit přítomnost nebo alespoň pohotovost hasičů, důlních záchranářů, potápěčů nebo jiných speciálních služeb (takovéto ohrožení lze předpokládat při hromadných vystoupeních autonomů, což jsou ekologické extremistické skupiny a hnutí,

které mohou expandovat až do teroristických útoků na objekty apod.),

- jestli jsou na předpokládané trase odchodu účastníků akce (extremistů) romská obydlí, squaty, kluby sexuálně orientovaných menšin, restaurace navštěvované anarchisty apod. V případě, že se tyto na trase odchodu nacházejí, zajistit jinou trasu odchodu, tak aby se předešlo možným konfliktům,
- jestli je nutné zajišťovat veřejný pořádek v ubytovnách a penzionech, ve kterých budou ubytováni účastníci akce extrémistů apod.

5 ROZBOR POCHODŮ PRAVICOVÝCH EXTREMISTŮ V JIHLAVĚ

V této kapitole se budeme zabývat pochody pravicových extremistů, které se uskutečnily v Jihlavě v letech 2008 a 2009. Popíšeme si samotné pochody a postup Policie ČR přijatý v souvislosti s těmito akcemi. Pochody byly vždy ohlášeny a svolány některým z aktivistů Národního odporu a deklarovaným záměrem bylo uctění památky vojáků druhé světové války. Většinou se však jednalo o zastírací taktiku ze strany extremistů, a to především z důvodu, aby tyto pochody nemohly být zakázány. Ačkoliv pochody byly svolány pro stejný záměr, jejich průběh byl zcela odlišný.

5.1 Pochod 2008

Dne 29. března 2008 byl do Jihlavy svolán pochod pravicových extremistů. Akce byla řádně ohlášena na Magistrátu města Jihlavy a svolavateli akce byli R. H. z Jihlavy a M. H. z Ledče nad Sázavou, oba aktivní členové neregistrované organizace Národní odpor. Pochod měl proběhnout jako uctění památky vojáků druhé světové války a nemohl být tedy zakázán.

Sraz pravicových extremistů byl plánován na 13:00 hod. na autobusovém nádraží v Jihlavě. V 14:00 hod. měl proběhnout samotný pochod, který byl směřován na Ústřední hřbitov v Jihlavě a to ulicemi Jiráskova, Dvořákova a Žižkova. Po projevech pronesených na hřbitově se účastníci pochodu měli přesunout po stejné trase zpět na autobusové nádraží a mělo dojít k ukončení akce.

Na základě těchto informací bylo přistoupeno Policií ČR, Městskou policií Jihlava a pracovníky Magistrátu města Jihlavy k naplánování a realizování bezpečnostního opatření k zajištění veřejného pořádku na území města, neboť se dalo očekávat, že v průběhu samotné akce, před ní nebo bezprostředně po jejím ukončení

může dojít k protiprávnímu jednání účastníků akce nebo jejich odpůrců.

Policisté, strážníci a další osoby účastnící se bezpečnostního opatření se sešli ke společné poradě dne 29. března 2008 v 10:00 hod.. Velitel opatření, společně se svým zástupcem provedl instruktáž policistů a strážníků. Dále na poradě hovořil vedoucí Služby kriminální policie a vyšetřování, který seznámil přítomné se zjištěnými informacemi a opatřeními ze strany jeho podřízených k uvedenému pochodu. Po ukončení porady se policisté a strážníci rozmístili na přidělených stanovištích, kde zajišťovali monitorování situace v místě i okolí, předávali informace o pohybu účastníků pochodu i jejich případných odpůrců a zajišťovali plynulost dopravy a uzavření oblasti shromáždění pravicových extremistů. Na zajištění bezpečnostního opatření bylo nasazeno 400 pořádkových a dopravních policistů, 12 policistů na koních, zásahová jednotka, pyrotechnik, psovodi, příslušníci Služby kriminální policie a vyšetřování, Letecká služba Policie ČR, členové antikonfliktního týmu, vodní stříkač, tiskoví mluvčí policie a také 48 příslušníků Městské policie Jihlava. Celé bezpečnostní opatření bylo podřízeno řídicímu štábu, který byl tvořen veliteli Policie ČR, Městské policie a rovněž pracovníky Magistrátu města Jihlavy.

Kolem 13:00 hod. se na autobusovém nádraží v Jihlavě shromáždilo 150 pravicových extremistů. V přilehlých ulicích a kolem Ústředního hřbitova v Jihlavě se shromáždil skoro stejný počet jejich odpůrců. U pravicových extremistů byla prováděna policisty kontrola totožnosti a rovněž prohlídka, zda nejsou ozbrojeni. Část odpůrců pochodu se pokusila obejít připravené policejní kordóny a střetnout se s účastníky pochodu. V tom jim, ale bylo zabráněno příslušníky pořádkových jednotek a tak došlo jen ke slovním potyčkám, kdy na sebe oba tábory pokřikovali. Kolem 14:00 hod. se účastníci pochodu vydali po plánované trase směrem k ústřednímu hřbitovu. Pořadatelé je vyzvali k naprostému tichu, neprovolávání hesel a nereagování na pokřik odpůrců pochodu. Pravicový extremisté nesli černé vlajky

a většina byla oblečena v černém oblečení. Po obou stranách pochodu šli policisté pořádkových jednotek a před pochodem jeli policisté na koních. Policisté na přidělených stanovištích, než pochod vyrazil, zastavili dopravu. Po příchodu na Ústřední hřbitov v Jihlavě pronesli účastníci pochodu 3 projevy, které byly vyhodnoceny až následně po pochodu (M. Mareš vypracoval znalecký posudek k uvedeným projevům). Po tomto se pravicoví extremisté po stejné trase vrátili zpět na autobusové nádraží a akce byla v 15:30 hod. oficiálně ukončena.

V průběhu bezpečnostního opatření nedošlo k vážnému narušení veřejného pořádku a ke škodám na majetku. Byla zatčena 1 osoba, u které byly zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, pro trestný čin Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka dle § 260 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona. Při opatření nemusela Policie ČR použít donucovacích prostředků dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a bezpečnostní opatření bylo vyhodnoceno tak, že splnilo účel, k němuž bylo připraveno. Pořádkovým silám se podařilo oddělit pravicové extremisty od jejich odpůrců, čímž nemohlo dojít k jejich vzájemnému napadání. Přijatým opatřením byl zajištěn veřejný pořádek v Jihlavě a v souvislosti s akcí pravicových extremistů nebyl zaznamenán žádný případ, kdy by došlo ke škodě na majetku. Ve vyhodnocení bylo rovněž zmíněno, že počet nasazených sil a prostředků v průběhu akce, byl dostačující. Taktéž přijatá taktická opatření byla kladně vyhodnocena, neboť jak již bylo zmíněno, nedošlo k narušení veřejného pořádku.

5.2 Pochod 2009

Pochod pravicových extremistů byl svolán do Jihlavy dne 6. června 2009. Svolavatelem byl D.Z. z Humpolce, tohoto však zastupoval M. V. z Jihlavy, který je členem neregistrované organizace Národní odpor. Tento pochod byl rovněž ohlášen, jako uctění památky

vojáků druhé světové války a ze strany Magistrátu města Jihlavy, tedy nemohlo dojít k jeho zákazu.

Předpokládaný průběh shromáždění a následný pochod byl naplánován tak, že v 11:00 hod. se měli účastníci akce sejít na autobusovém nádraží v Jihlavě, následně měl proběhnout jejich pochod ulicemi Jiráskova, Dvořákova a Žižkova směrem od autobusového nádraží k Ústřednímu hřbitovu v Jihlavě a poté se měli pravicový extremisté přesunout zpět na autobusové nádraží a akce měla být ukončena. Celá akce měla být ukončena nejpozději do 19.00 hod.

Na základě zjištěných informací bylo přistoupeno Policií ČR, Městskou policií Jihlava a pracovníky Magistrátu města Jihlavy k naplánování a realizování bezpečnostního opatření k zajištění veřejného pořádku na území města, neboť se dalo očekávat, že v průběhu samotné akce, před ní nebo bezprostředně po jejím ukončení může dojít k protiprávnímu jednání účastníků akce nebo jejich odpůrců.

Bezpečnostní opatření bylo zahájeno velitelem opatření dne 6. června 2009 v 8:00 hod., kdy došlo k shromáždění pořádkových jednotek a dalších složek účastnících se na bezpečnostním opatření. Následně byla provedena instruktáž policistů a to velitelem opatření, jeho zástupci a pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování, kteří informovali policisty o zjištěných poznatcích k pochodu. Instruktáž byla ukončena v 9:35 hod. a policisté se začali přemisťovat na jim přidělená stanoviště. Na zajištění bezpečnostního opatření bylo nasazeno 512 pořádkových a dopravních policistů, 12 policistů na koních, příslušníci Zásahové jednotky, pyrotechnik, psovodi, příslušníci Služby kriminální policie a vyšetřování, Letecká služba Policie ČR, členové antikonfliktního týmu a také 45 příslušníků Městské policie Jihlava. Dále se na bezpečnostním opatření podíleli tiskoví mluvčí Policie ČR a samozřejmě řídicí štáb, který velel celému opatření. Celkový počet zúčastněných na opatření ze strany bezpečnostních složek byl 672 členů. Policisté na přidělených stanovištích prováděli monitorování situace, předávali na řídicí štáb

informace o příjezdu a pohybu účastníků akce a jejich odpůrců a rovněž prováděli uzavření ulic přiléhajících k shromaždišti pravicových extremistů a odklánění dopravy. Aby nedocházelo ke konfrontaci pravicových extremistů a jejich odpůrců bylo přistoupeno Policií ČR k vytvoření pásma, kde se mohli pohybovat jen policisté nebo v nezbytné míře jen občané, kteří prokázali, že v oblasti mají trvalé bydliště. Ostatním byl vstup do oblasti znemožněn. Pravicoví extremisté byli vpouštěni do oblasti jen z určených ulic a to přes tzv. filtry, kde docházelo k ověření jejich totožnosti a prohlídce, zda nemají u sebe zbraně či jiné předměty, jež by mohli použít k napadení zakročujících policistů či k útoku na jejich odpůrce.

Na autobusovém nádraží v Jihlavě se shromáždilo 170 pravicových extremistů, kteří se chystali k pochodu. K odporu proti němu se v ulicích města Jihlavy shromáždilo 200 osob, které s tímto pochodem nesouhlasily a chtěly mu zabránit. Krátce před započatím pochodu bylo po zmonitorování situace přistoupeno k jeho ukončení, neboť bylo zjištěno, že se pochod výrazným způsobem odklonil od svého původního deklarovaného záměru, tedy uctění památky vojáků druhé světové války. Zástupce magistrátu pan L. D. vyzval účastníky pochodu, aby shromáždění ukončili. Dále byli účastníci pochodu vyzváni Policií ČR, aby se rozešli, jinak proti nim bude zakročeno pořádkovými jednotkami a dojde k použití donucovacích prostředků v souladu se zákonem. Následně po této výzvě se shromáždění pravicový extremisté začali rozcházet po malých skupinkách z autobusového nádraží. Část se však i přes ukončení akce snažila dostat na Ústřední hřbitov, aby tam dle jejich tvrzení, položila smuteční věnce. V tomto jim však bylo zabráněno a následně opustili za dohledu Policie ČR území města Jihlavy.

Během bezpečnostního opatření nedošlo k vážnému narušení veřejného pořádku a ke škodám na majetku. Byly zajištěny 3 osoby a jedna osoba byla předvedena ke zjištění totožnosti a k podání vysvětlení. Dále byly zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3, trestního řádu proti dvěma osobám, a to u první

osoby pro trestný čin Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení dle § 198/1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona a u druhé osoby pro trestný čin Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka dle § 260 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona. Při opatření nedošlo k použití donucovacích prostředků ze strany Policie ČR dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a bezpečnostní opatření bylo vyhodnoceno kladně, jak po stránce taktické, tak i po profesionální stránce splnilo účel, k němuž bylo připraveno. Veřejný pořádek byl v průběhu konání akce zajištěn, neboť se pořádkovým silám podařilo zabránit vzájemnému napadání mezi účastníky pochodu a jejich odpůrci a ani nedošlo k žádné škodě na majetku.

ZÁVĚR

Jako téma bakalářské práce jsem si vybral Pochody pravicových extrémistů v Jihlavě a to vzhledem k tomu, že je problematika extremismu v současnosti často ve společnosti zmiňována (např. žhářský útok ve Vítkově). Laickou veřejností je však extremismus chápán velmi obecně a rovněž dochází ze strany veřejnosti a médií ke kritice Policie ČR pro její nečinnost. Motivací pro mě bylo tedy vytvoření bakalářské práce, která by mohla sloužit pedagogickým pracovníkům při přednášení o extremismu a boji proti němu. Cílem mé práce bylo popsat problematiku extremismu a objasnit postupy Policie ČR při přípravě na akce pořádané pravicovými extremisty.

Téma extremismu a práce na jeho popsání v této bakalářské práci, bylo pro mne zajímavou zkušeností, v neposlední řadě také proto, že pracuji u Policie České republiky a těchto pochodů jsem se v rámci výkonu služby rovněž účastnil.

V první kapitole této práce bylo nejdříve poukázáno na terminologickou nejednotnost v této problematice, následně zde popsal jednotlivé ideologie využívané extremisty.

V druhé následoval detailní rozbor Krajní pravice a třetí kapitolou byla popsána Česká krajní pravice, kdy zde byla nastíněna historie a její rozdělení, projevy jak verbální, tak projevy fyzického a psychického násilí.

Čtvrtá kapitola se zabývala vnímáním extremismu Policií ČR, dělením extremistických projevů policií a také byla v této kapitole představena taktika užívaná extremisty. Tato taktika byla zpracována pracovníky Bezpečnostní informační služby (BIS), která úzce s Policií ČR spolupracuje na řešení aktuálních extrémních projevů na území našeho státu. Na závěr této kapitoly jsou uvedeny postupy, které jsou přijímány Policií ČR při plánování bezpečnostního opatření v souvislosti s akcemi pravicových extrémistů.

V poslední páté kapitole byly rozebrány pochody pravicových extrémistů v Jihlavě, které byly uskutečněny v letech 2008 a 2009.

Pochody byly vždy ohlášeny a svolány k uctění památky vojáků druhé světové války, ale jejich průběh je zcela odlišný.

PRAMENY A POUŽITÁ LITERATURA

Prameny

CHMELÍK, J. *Extremismus*. Praha : MV ČR, 1997, 116 s. (interní zdroj – archiv autora).

MAREŠ, M. Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti. Praha : MV ČR, 2006, 80 s. (interní zdroj – archiv autora).

Použitá literatura

BACKES, U., JESSE, E. *Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland*. In MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister&Principal, 2003. 655 s. ISBN 80-86598-45-4.

DANICS, Š. *Extremismus*. Praha : Triton, 2003. ISBN 80-7254454-3.

CHMELÍK, J. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha : Artemix, 2000. 114 s. ISBN 80-86244-14-8.

CHARVÁT, J. *Současný pravicový extremismus a radikalismus*. Praha : Portál, 2007. 194 s. ISBN 978-80-7367-098-6

MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno : Barrister&Principal, 2003. 655 s. ISBN 80-86598-45-4.

ŠKVRNDA, F. *Význam, miesto a poslanie symbolov v spoločnosti*. In PURDEK, I., ZELIZŇÁK, P. a kol. *Vojenská symbolika Slovenskej republiky*. Bratislava : Magnet Press, 2006. s. 13. ISBN 80-89169-09-0

INTERNETOVÉ ZDROJE

Co je extremismus. 25.11. 2010 [online], [cit. 2011-03-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>>.

Kroutilová, J., *Sobotní pochod Jihlavou.* [online], [cit. 2011-03-23]. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/sobotni-pochod-jihlavou.aspx>>.

POUŽITÉ PRÁVNÍ NORMY

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

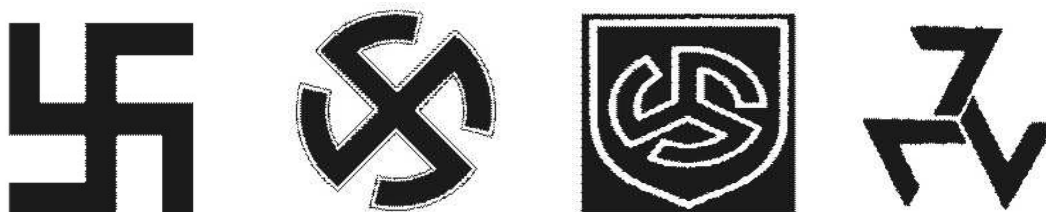
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Ukázky symboliky

Příloha 2: Ukázky Zinů

PŘÍLOHA 1

Ukázka symboliky kategorie ‚A‘

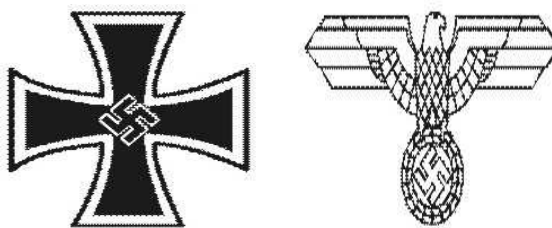
Obrázek č. 1: Svastika, sluneční kruh, triskel.

Obrázek č. 2: Označení Ku-klux-klanu.

Obrázek č. 3: Krev a čest. Překládá se i jako Má krev a má čest. Závadnost tohoto symbolu je dána zejména trigiem, které narazuje spojkou ‚a‘. Tento symbol je rovněž užíván v různém barevném provedení.

Obrázek č. 4: Ukázka typických zástupců řady emblémů užívaných jako symboly Třetí říše příznivci hnutí skinhead.

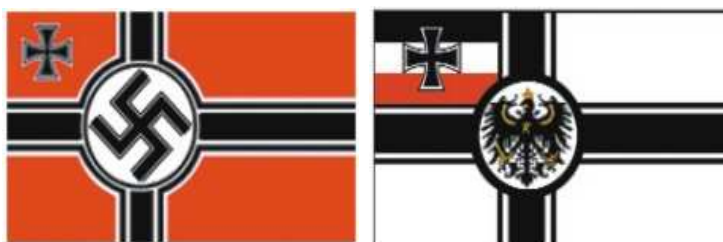
Obrázek č. 5: Označení vojsk SS – smrtihlav.

Obrázek č. 6: W. A. R je zkratka pravicového extremistického hnutí (White Arian Resistance – Bílý árijský odpor) ideologicky i způsobem argumentace velmi blízká hnutí Bohemia Hammer Skins. Jde o hnutí internacionálního charakteru, které je silně orientováno rasisticky. Praxe je velmi rozdílná v posuzování závadnosti používané zkratky W. A. R.

Obrázek č. 7: Symboly čerpající z nacistického pojetí smrtihlava.

Obrázek č. 8: Nacistické vlajky a prapory.

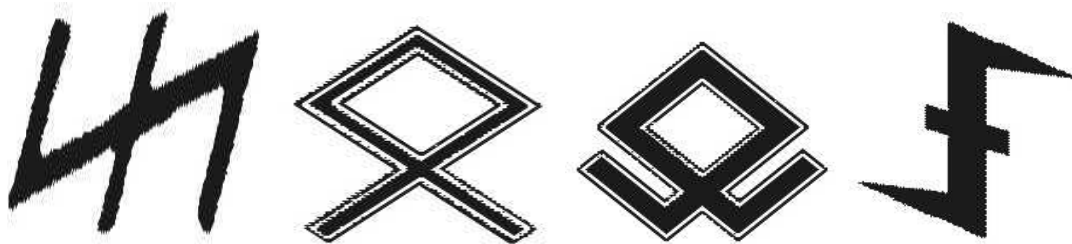

Obrázek č. 9: Typickým nápisem na řadě symbolů, používaných příznivci hnutí skinhead je White Power – v překladu Bílá síla. Samotný nápis proklamuje čistotu a nadřazenost bílé rasy nad ostatními a je rasisticky zaměřen.

Obrázek č. 10: Velmi často se u příznivců hnutí skinhead setkáváme s odznaky a symboly typickými pro NSDAP – nositelkou čistoty rasy, fašistické diktatury a dalších nacionalistických idejí (znak Hitlerjungend).

Ukázka symboliky kategorie ‚B‘

Obrázek č. 11: Runové symboly využívané fašistickou ideologií.

Obrázek č. 12: Keltský kříž.

Obrázek č. 13: Symboly mezinárodního hnutí Hammer Skins.

Ukázka symboliky kategorie ‚C‘

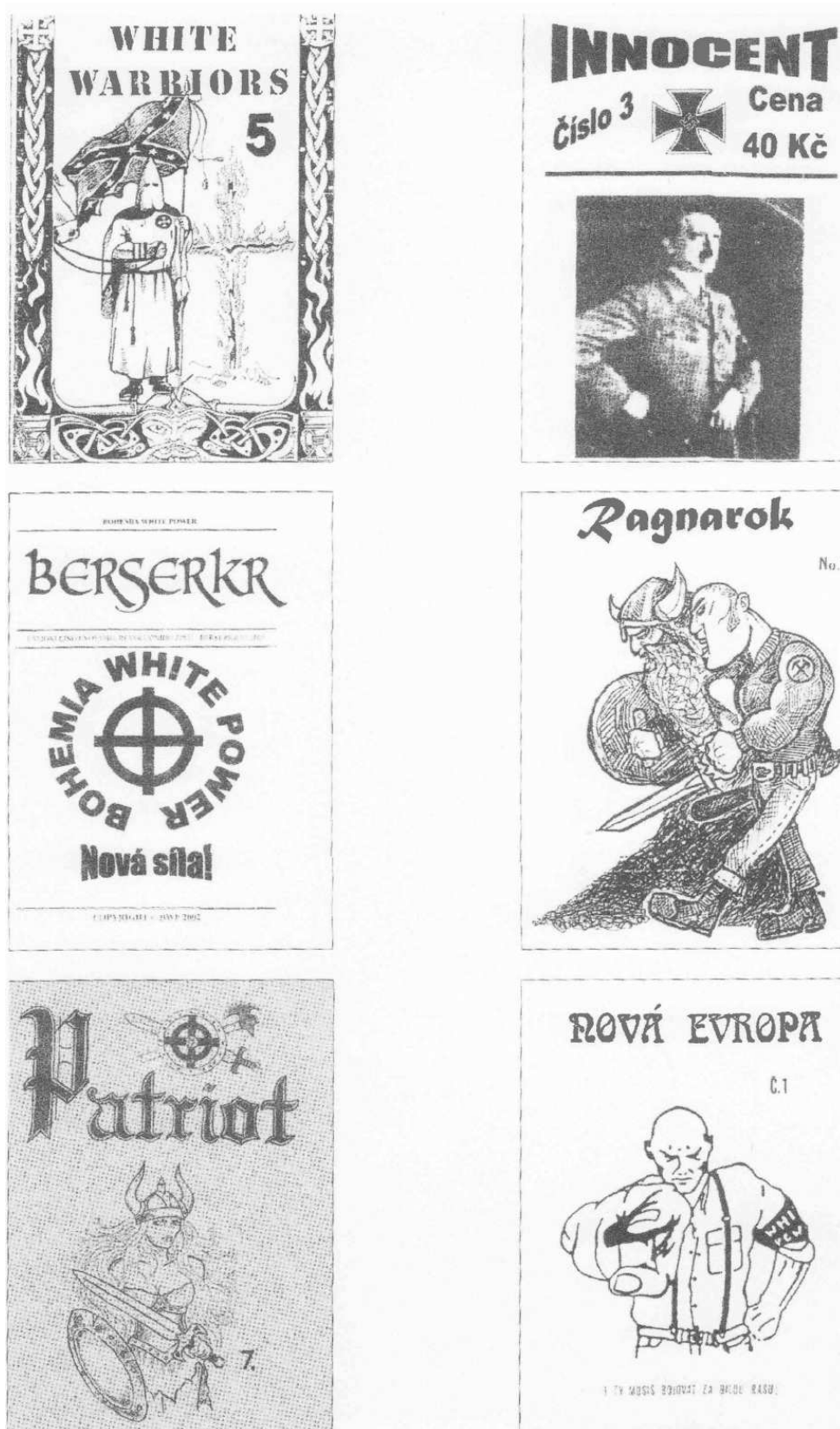

Obrázek č. 14: Symboly s využitím národních atributů.

Obrázek č. 15: Ukázka symbolu vyjadřujícího uznání válečným zločincům.

PŘÍLOHA 2

Obrázek č. 16: Titulní strany skinheadských Zin

Nic Než Národ

Jelikož v této době a v tomto státě vládne duch popírající naši národní hrdest, židovský duch v čele našeho státu také řídí politiku naší země, je nutno začít přípravy na převrat a uchopení moci a to i násilím.

Základem zdařilého převratu je idea, tu ideu nosí každý z nás v srdci a stačí si ji jen poslechnout. Tou ideou je láska k Národu, láska k naší Vlasti. Další a hlavní věcí, pokud se převrat neuskuteční parlamentní cestou, je síla a připravenost k boji za své ideály. Proto by v každém městě měly být založeny Vlastenecké úderné oddíly. Ty by měli být vytvořené na tvrdých vlasteneckých jádrech a měli by být cvičeny pečlivě a kvalitně, aby po příchodu Vůdce mu byli schopni okamžitě sloužit pro národní věc. Nikdy by se neměl vytvořit kult Vůdce, protože Vůdce by měl být jedním z nás a měl by sloužit Vlasti stejně jako my. Ovšem nemůže^m post Vůdce nějak omezovat, záleží na morálním kodexu Vůdce, protože ve dnech boje i ve dnech estatečních potřebuje Národ jednotu, jednotu udržující silnou osobnost, jíž by měl být právě Vůdce.

Protože náš Národ má hlubokou a bohatou historii, stavte své ideály především na ní.

Obnovme slávu Českého národa a dobyjme zpět svou hrdest patupenou židy a komunisty.

I když jsou ve Vašem okolí negativní ohlasy vězte, že těch co řvou nejvíce, je doopravdy málo. Vězte, že ti co zbrojí proti Vám nejsou vlastenci. A lidé bez národní hrdesti v našem státě nemají co pohledávat.

A jestliže se jim to nebude líbit, po uchopení moci, budou pokládáni za nepřátele Národa. Vlastenectví a národní hrdest jsou věci posvátné!

Jednou přijde náš čas a náš Vůdce nás povede ke KONEČNÉMU VÍTEZSTVÍ!!!

NNN!!!

/-P-/

NACIONALISMUS JE TOUHA PO SVOBODĚ!

Obrázek č. 18: Ukázka Zinu

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Tomáš PAVLIŠ
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Antonín Staněk, Ph. D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Pochody pravicových extremistů v Jihlavě.
Název v angličtině:	Marches of Right-wing Extremists in Jihlava.
Anotace práce:	Cílem bakalářské práce je popsání problematiky extremismus a objasnění postupů Policie ČR při přípravě na akce pořádané pravicovými extremisty. Práce je rozdělena na kapitoly, ve kterých je uvedena problematika terminologické nejednotnosti, rozbor Krajní pravice a České krajní pravice, vnímání extremismu Policií ČR a Bezpečnostní informační služby. Na závěr jsou popsány (rozebrány) pochody pravicových extremistů v Jihlavě, které byly uskutečněny v letech 2008 a 2009.
Klíčová slova:	Extremismus, radikalismus, nacionalismus, krajní pravice, fašismus, nacismus, neofašismus, neonacismus, znaky, projevy, pochody, symbolika
Anotace v angličtině:	The aim of this work is to describe the problems of extremism and clarify police procedures in preparation for an event by right-wing extremists. The work is divided into chapters, which is given terminological inconsistency problem, analysis of the extreme right and the Czech extreme right-wing extremism, the perception of the Police and Security Intelligence Service. At the end have been described (discussed) marches right-wing extremists in Jihlava, which were carried out between 2008 and 2009.
Klíčová slova v angličtině:	Extremism, radicalism, nationalism, extreme right, fascism, nazism, neofascism, neo-nazism, characters, utterances, marches, symbology
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Ukázky symboliky Příloha 2: Ukázky Zinů
Rozsah práce:	78 stran
Jazyk práce:	Český

